

De groote operatiën 1914 onder leiding van „een Schlieffen”.

DOOR

J. C. VAN DEN BELT,

Oud-officier.

(Vervolg en slot van blz. 611).

NASCHRIFT.

Bij een bezoek aan de slagvelden in België en N.-Frankrijk werd ik versterkt in mijn overtuiging, allereerst wel dat het Schlieffensche operatieplan (afgescheiden van politieke overwegingen) inderdaad „geniaal” mag worden genoemd, wat niet beweerd kan worden van het Fransche operatieplan. En men vraagt zich af hoe MOLTE het Schlieffensche plan zoo grondig heeft kunnen wijzigen, als men de sterke Maaslinie met de geweldige voorgelegen vesting Toul—Nancy heeft gezien met de daarvoor liggende „Couronne”. Voorts, waarom hij de buitengewoon gunstige gelegenheid niet benutte, hem aan de Sambre (en daarna bij Guise) geboden, om den bondgenooten den pas af te snijden en dus doodelijk te treffen, waarvoor de terreingesteldheid niet alleen geenerlei hindernis vormde, maar hem zelfs van groot nut was bij den afweer van den tegenstander aan de Sambre, terwijl zijn troepen in staat en willig waren het uiterste te verrichten om de manoeuvre te doen gelukken.

Het meest pakkend van alles was echter het bezoek aan het Marne—Oureq-slagveld.

Beschouwen we allereerst het mogelijke „Cannae” bez. de Sambre en bez. de Aisne-knie.

Het komt me voor, dat „een Schlieffen” zijn bevel van 20. VIII (blz. 536) in den nacht van 20/21. had kunnen doen volgen door het bevel:

Het 2. leger neemt 21. VIII stelling ongeveer in de lijn La Louvière—Gosselies—Fleurus—Mazy—Meuse¹⁾.

Het 1. leger zet den opmarsch voort: het IV L.K., op den rechter-vleugel, over Ninove—Haequequies; het III L.K. over Castre—Ath; het II L.K., beO. Brussel, over Hal—Thoricourt; het IX L.K. over Braine—Soignies²⁾; het IV R.K. achter het II L.K. In den nam. 22. VIII moet de lijn Haequequies—Soignies bereikt zijn.

¹⁾ Zie schets No. 9.

²⁾ Deze wegen werden 1914 door de Dt. troepen benut. Zie v. KLUCK: „Der Marsch auf Paris”.

De cavalerie verkent: 2. D. over Oudenaarde—Doornik; de 4. en 9. D. (II C.K.) over Mons — allen richting Cambrai.

De vliegers verkennen: een afdeeling het terrein tusschen de Nederlandsche en Fransche grens op den W. Lijsoever; een afdeeling beO. de Lijs tot de lijn Lille—Maubeuge—Charleroi¹⁾.

Het 3. leger sluit, zoodra doenlijk, met het XII L.K. de Maasovergangen af beN. de Lesse en met het XII R.K. beZ. dat riviertje tot en met Fumay. Het XIX L.K. neemt stelling aan weerszijden van den weg Hangnies—Monthermé, de rechtervleugel bij Revin, het VIII L.K. beZ. Houdromont aan weerszijden van den weg Gedinne—Membre; de binnenvleugels houden gevechtsvoeling.

De vliegers verkennen: een afdeeling beW. de Maas tot de lijn Thuin—Chimay—Roeroy—Charleville; de andere beZ. de Semois.

Het I C.K. (G. 5. 3. D.) stelt zich op bij Gedinne.

Maatregelen worden getroffen om de Maas 23. VIII te overschrijden tusschen Givet en de Semois-monding, waarbij alles moet worden vermeden, wat de aandacht van den tegenstander daarop zou kunnen vestigen, terwijl gerekend moet worden op de mogelijkheid, dat de Maasovergangen onbruikbaar zijn.

Het 4. leger neemt, zoodra doenlijk, met het XVIII L.K. stelling aan weerszijden van den weg Paliseul—Bouillon, ter hoogte Mogimont (gevechtsvoeling houdend met het VIII L.K.), met het XVIII R.K., VI en V L.K. in de lijn Bertrix—Etale; het VIII R.K. stelt zich ter mijner beschikking bij Gedinne op.

De rechtervleugel 5. leger, beZ. Arlon, houdt gevechtsvoeling met den linkervleugel 4. leger en met Diedenhofen (Metz).

Namen wordt naar het N.O. en Z.O. afgesloten door het G.R.K. en XI L.K., gevechtsvoeling houdend met het G.K. en XII L.K.

Het IX R.K. (in Sleswijk) wordt naar Luik vervoerd.

Den 21. VIII moest het Dt. II C.K. bij Gosselies op het Fr. C.K. stuiten, waarvan een gevecht het gevolg had kunnen zijn. Welk verloop dit dan zou hebben gehad, is moeilijk te zeggen. Het feit echter, dat de Dt. cavalerie kon rekenen op de hulp van de in opmarsch zijnde voorhoedes 2. leger (centrum), terwijl de bevelhebber van het Fr. 5. leger zijn bevelen voor den opmarsch over de Sambre nog niet had uitgegeven, mag doen besluiten, dat het Fr. C.K. op (over) deze rivier zou zijn teruggegaan, te meer daar het sinds meer dan 14 dagen op marsch en zeer vermoeid was²⁾.

Bij Binche zou het Dt. II C.K. dan voorts gestooten zijn op het Eng. C.K., waarvan geen gevecht het gevolg behoefde te zijn, omdat de Dt. cavalerie reeds in gevecht geweest en zwakker was dan de tegenstander, zoodat aangenomen mag worden, dat 21/22. VIII het Dt. II C.K. bij Binche—La Louvière overnachtte.

¹⁾ Zie schets No. 1.

²⁾ LANREZAC, blz. 85 en 91.

Als gevolg van deze feiten werd den Bevelhebbers van het Dt. 1., 2. en 3. leger medegedeeld: vermoedelijk staat het Eng. leger om en bij Maubeuge en de linkervleugel van het Fr. 5. leger om en bij Thuin; ik verwacht spoedig nauwkeurige gegevens hieromtrent.

De opstelling der legers is op de schets No. 9 aangegeven; de voorhoedes der korpsen van het Fr. 5. leger stonden aan de diep ingesneden Sambre.

22. VIII vroeg was het Eng. leger op marsch gegaan naar het Noorden, behalve de C.Brig., en rukte het Fr. 5. leger op tot de Sambre, waarbij de 51. R.D. de plaats innam van de 1. Div. I L.K., zoodat aan de Maas beZ. Hastière nog slechts één Regt. infanterie stond; het C.K. ging op de Sambre terug.

Aangenomen mag worden dat het Dt. 1. leger de lijn Haequequies—Soignies bereikte en dat het 2. leger afweerbereid in de stelling La Louvière—Meux stond.

Aan de Semois rukte het Fr. 4. leger op: de 17. I.D. (IX L.K.) tot Bièvre—Houdromont, de 4. C.D. tot Gedinne, het XI L.K. tot aan weerszijden Maissin en het XVII L.K. ten Z.O. hiervan; het XII L.K. tot beW. Neufchâteau; het Kol. L.K. deels tot Neufchâteau, deels tot Rossignol; het II L.K. bleef ter plaatse.

Waar nu voorts ook het Dt. 4. leger den opmarsch voortzette, was een ontmoeting tusschen deze beide legers onvermijdelijk, welke zich uitstreckte van Tintigny (Semois) tot Maissin — de slag bij Neufchâteau.

Wat nu nog de verrichtingen van het Dt. II C.K. betreft, bij den opmarsch naar Cambrai was een ontmoeting met de Eng. C.Brig. onvermijdelijk; deze had voor de overmacht moeten wijken, waardoor de opmarsch van het Eng. II L.K. den Duitschers niet meer verborgen kon blijven. Dat die opmarsch voortgezet zou worden, in elk geval tot het Kanaal Mons—Condé [dat een zeer gunstige weerstandslijn bood, ook door het voorgelegen met wateren doorsneden terrein, dat beW. Tertre zelfs tot 2 km breed is], zal de Dt. legerleiding ongetwijfeld begrepen hebben, met het gevolg, dat bevolen kon worden:

Waar Eng. troepen in opmarsch zijn naar het Noorden, vermoedelijk om het Fr. front aan de Sambre te verlengen achter het Kanaal Mons—Condé, om daarna, niet onwaarschijnlijk, tot het offensief over te gaan, en ons 2. leger in stelling staat vóór de Sambre met den rechtervleugel bij La Louvière, zet het 1. leger, 23. VIII, den opmarsch voort: het IX L.K., II L.K. en IV R.K. tot de lijn St. Denis—Baudour—Harchies, waarin het Eng. leger, mocht het den opmarsch voortzetten, krachtig weerstand geboden wordt (ingraven); het IV en III L.K. naar de lijn St. Amand—Peruwels. Het II C.K. (2. 4. 9. C.D.) dekt den opmarsch van het IV en III L.K. in front en op de linkerflank.

Ik bevind mij, 23. VIII vroeg, te Waterloo.

Het Dt. II C.K. moest, na het stuiten op het Eng. II L.K. om Mons heen, uitwijken naar het Noorden tot het in voeling kwam met de opmarcheerende voorhoedes Dt. I. leger, om daarna, in W. richting den marsch voortzettend, in verbinding te komen met het rechtervleugelkorps, waarbij het, bij Lens, in aanraking moest komen met het Eng. C.K. Waar dit niet, als het Dt. II C.K., steun vond bij zijn infanterie, mag aangenomen worden, dat het op het „Kanaal” terugweek. Het Dt. C.K. overnachtte tusschen het II L.K. en IV R.K.

23. VIII waren de legers der verbondenen — zooals bekend — over het geheele front schier teruggedrongen:

van het Fr. 4. leger het XI L.K. tot de lijn Oizy—Les Hayons; het XVII L.K. tot beZ. de Semois ten W.N.W. Florenville; het XII tot beZ.W. Neufchâteau; het Kol. korps tot de Semois bij les Bulles; het C.K. was teruggegaan naar Mézières en W.waarts, terwijl de Marokk. Div. verplaatst was naar den O. Maasoever ten N.O. Charleville. Alleen de 17. I.D. was opgerukt tot nabij Gedinne, ging echter in den nam. terug, evenals het XI L.K., tot de Semois, van beO. Bouillon tot Membre, terwijl het XVII en XII L.K. over die rivier terugtrokken tot beiderzijds Carignan; het Kol. en II L.K. O.waarts daarvan tot beN. Montmédy.

Het Fr. 5. leger, op den linkervleugel versterkt met de 53. en 69. R.D., stond met dien vleugel van Maubeuge tot beZ. Thuin, met het centrum van daar tot beZ. La Neffe en met den rechtervleugel van daar tot Mettet; het I L.K. in de lijn Mettet—Hastières; de 51. R.D. beN. Givet. Het C.K. stond beZ. Maubeuge.

Het Eng. leger was slechts enkele kms teruggegaan, het C.K. tot beZ. Condé; een Inf.Brig. bij Valenciennes.

De vraag is nu: hoe zou de toestand op 23. VIII geweest zijn, indien het Dt. 1. en 2. leger niet ten aanval waren geschreden over het daarvoor zoo ongunstige terrein beW. Mons en de diep ingesneden Sambre, doch gehandeld hadden als bevolen in de bevelen van 20/21 en 22. VIII. Vermoedelijk had LANREZAC¹⁾ dan de Sambre nog niet door het 5. leger doen overschrijden, echter FRENCH²⁾ wel het „Kanaal” door het Eng. leger.

Bevolen had dan kunnen worden:

De tegenstander beO. de Maas is over de Semois teruggedrukt; het Fr. 5. leger ...; het Eng. leger ...

Morgen (24. VIII) vroeg zet het IV L.K. 1. leger, voorafgegaan door de 2. C.D. en naar het O. tegen waarnemingen beschermd door het

¹⁾ Zie o.a. zijn „Plan de campagne ...” en de „Rev. mil. franç.” 1/11 1930 e.v.

²⁾ LANREZAC en FRENCH waren overeengekomen over de Sambre en het „Kanaal” op te rukken. Zie LANREZAC's studie blz. 106/7 en 109/110 en „The official story of the war” blz. 49 — een en ander ingevolge JOFFRE's bevelen.

II C.K., den opmarsch voort naar Guise, links achterwaarts gevolgd door het III L.K. over Valenciennes—Le Cateau.

De overige L.Kn. en het 2. leger bieden weerstand, indien de tegenstander aanvalt, binden hem aan zijn stelling, indien hij den opmarsch niet voortzet, en vervolgen hem krachtig, indien hij terugwijkt. In het laatste geval marcheert het IV R.K. over Le Quesnoy richting Landreecies, het II L.K. over Bavai richting Avesnes, het IX L.K. naar het N.W.front van Maubeuge, gevechtsvoeling met elkaar houdend; het 2. leger in Z.W.richting (X L.K. richting Hirson).

Het II C.K. zoekt zoodra doenlijk verbinding met het I C.K. richting Rocroy.

Het 3. leger gaat in den nacht 23/24. VIII over de Maas; het I C.K. bij Fumay, Vireux en Revin, op den voet gevolgd door het XIX L.K. over Revin, door het VIII R.K. en VIII L.K. over Fumay, door het 3/4 XII R.K. over Vireux en door het XII L.K. over Dinant en Hastières; een Brig. II R.K. neemt Givet.

De hoofdmacht (over Fumay) rukt op over Rocroy, richting Guise, de rechterflankdekking (XII R.K.) en eveneens het XII L.K. richting Chimay—Hirson; de linkerflankdekking (XIX L.K.) neemt stelling in de lijn Monthermé—Châtelet en steunt het XVIII L.K. (4. leger) bij den Maasovergang bij Nouzonville.

Het I C.K. zoekt zoo spoedig doenlijk verbinding met het II C.K. richting Guise.

Het 4. leger gaat over de Maas; het XVIII L.K. bij Nouzonville, de overigen bij Sedan—Mouzon. Onmiddellijk na den rivierovergang wenden de L.Kn. zich Z.waarts om de nevenkorpsen den Maasovergang te vergemakkelijken.

Het 5. leger bindt den tegenstander aan de Maas, om hem te beletten in de gevechten beZ. de Sambre in te grijpen.

Namen wordt genomen; de aanval op Antwerpen wordt voorbereid door het III R.K.

Ik begeef mij morgen vroeg naar Soignies.

Welke de resultaten van de voorgaande bevelen hadden kunnen zijn, moge eenigszins blijken uit de schets, als men zich herinnert tot welke marschprestaties de Dt. troepen toentertijd in staat waren; 23 Aug. legde het IV L.K. 40 km af.

Niet onwaarschijnlijk komt het mij voor, dat onder leiding van „een Schlieffen” in den driehoek Maubeuge—Guise—Hirson zoo aanzienlijke strijdkrachten der bondgenooten de wapens hadden neer te leggen, dat van hoop op herstel van het evenwicht in het Westen weinig sprake meer kon zijn; stonden toch 25/26 Aug. 1914 het Eng. leger ten W. Le Cateau en beO. Landreecies, het Fr. 5. leger in de lijn Avesnes—Marienburg (zie de schets). En ten slotte zouden de verliezen der Duitschers aanzienlijk minder zijn geweest dan nu het geval was.

Vermelding verdient nog dat het gebied, gelegen tusschen Charle-

ville—Chimay—Vireux—Maissin—Bouillon—Charleville, zeer boschrijk is en dat in dit gebied de Maas en de Semois diep ingesneden zijn met tot 200 m hooge steile wanden; overigens met uitstekende wegen langs de oevers.

Wat de Guise—St. Quentin-manoeuvre ¹⁾ betreft, op het terrein bleek overtuigend, dat de aanval der Dts. op de verdedigers van den Z. Oise-oever beO. Guise zeer verliesrijk geweest moet zijn, daar die oever den Noordelijken beheerscht, de Oise diep ingesneden en ondoorwaadbaar is, ten slotte het natuurlijke bastion beW. Guise het dal beheerscht, zoover het geschut draagt. En eveneens moet dat het geval geweest zijn bij den aanval der Franschen op St. Quentin, van af den Oise-oever beiderzijds Ribemont, omdat het geheel open terrein langzaam in de aanvalsrichting stijgt tot nabij de dorpenreeks Homblières—Urvillers, welke dorpen, indien ze verdedigd werden, een goede afweerlinie konden vormen.

Nu geschiedde het, dat LANREZAC, den 27. met het 5. leger de Oise overschrijdend en in de lijn Macquigny—Landouzy overnachtend, bevel kreeg tot den aanval op St. Quentin, waarvoor den 28. talrijke troepenverplaatsingen noodig waren tot bescherming van de aanvallers naar het N.; het Dt. 2. leger overnachtte 27/28. VIII beiderzijds Etreux. De Engelschen, die zich nog hadden moeten weren bij Eloges (24.), bij Le Cateau (26.) en bij Fismy—Etreux (27. VIII), hadden St. Quentin bereikt, om den 28. den terugtocht voort te zetten. Het Dt. 1. leger stond bij Bussigny en Z.W.waarts (het C.K. op den buitenvleugel), het Dt. 3. leger bij Auvillier, beO. Châtelet en beN. Signy.

BÜLOW, die het 2. leger den 28. een rustdag wilde geven, beval tegen middernacht, zoowel om in gevechtsvoeling met het 1. leger te blijven, als met het oog op de mogelijkheid, dat de Engelschen op La Fère zouden teruggaan: het I C.K., St. Quentin ten Z. omtrekkend, valt hen in den rug, het 1/2 VII L.K. rukt op naar St. Quentin, het 1/2 X R.K. tot Pt. Verly.

28. VIII, toen een vlieger meldde, dat op den Z. Oiseoever slechts zwakke krachten stonden, beval v. BÜLOW, 8³/₄ v.m.: het X R.K. rukt op naar Fonsommes—Montigny; het X L.K. en G.K. overschrijden de Oise, het X L.K. over Guise—Flavigny, de rechter Div.G.K. over Wiège. Om 12¹/₂ uur beval hij, toen v. KLÜCK hem deed weten dat de Engelschen vermoedelijk over La Fère uitweken en hij vermeende dat het X L.K. en G.K. de Oise overschreden zouden hebben: het 1/2 VII L.K. rukt op naar Fluquières—Ham, het X R.K. naar Seraucourt—St. Simon en Urvillers (linker Div.).

Om 5 uur n.m. kreeg hij bericht dat het X en G.K. de Oise nog niet hadden kunnen overschrijden. Verwachtend, dat dit dien avond nog zou geschieden, gaf hij 8 n.m. bevel tot opstelling van het leger (29. VIII) voor den aanval op La Fère.

¹⁾ Schets No. 10.

29. VIII, toen de linker Div. X R.K. in de linkerflank (bij Mesnil—Itancourt) aangevallen werd, begreep v. BÜLOW dat hij tegenover het geheele Fr. 5. leger stond. Het X R.K. zwenkte tegen den aanvaller in, terwijl de het gevechtveld naderende 13 I.D. naar Marey gedirigeerd werd. 2½ n.m. was voorts de rechtervleugel X L.K. tot beN.O. Origny opgerukt.

Het 3. leger werd nu verzocht in het gevecht in te grijpen door over Vervins op te rukken, aan welk verzoek niet kon worden voldaan, daar het zelf in gevecht was. En toen v. BÜLOW in den n.m. vernam, dat het IX L.K. (1. leger) nog beW. St. Quentin stond, werd dit om ondersteuning verzocht; voorts ook het 1. leger.

30. VIII schreden de Franschen opnieuw ten aanval op St. Quentin; om 10 v.m. gingen de Dts. tot den tegenaanval over. 1 uur n.m. ging de tegenstander terug. 240 officieren en 5800 man hadden de Dts. aan dooden en gewonden te boeken.

's Avonds berichtte v. KLUCK dat het 1. leger tegen de Oise zou inzwelken om het Fr. 5. leger den pas af te snijden.

Het komt me voor dat „een Schlieffen” deze manoeuvre anders geleid zou hebben, grootscheepscher, de vernietiging van den tegenstander beoogend, in stede van een „ordinaire” overwinning; in beginsel als hij aan de Sambre trachtte te bereiken — waarvoor JOFFRE hem, als aan de Sambre, ook aan de Oise-knie de gelegenheid bood. Thans echter zonder Engelschen.

En wat de laatste gelegenheid betreft, het Fr. 5. leger den pas af te snijden beN. de Seine, dan wel het over die rivier van Parijs af te drukken, den opmarsch der drie rechter-vleugellegers combineerend, had hij m.i. vóór Parijs achtergelaten: een L.K. 1. leger bij Dammartin en een beW. Meaux op beide Marne-oeveren, voorts een C.D. op den buitenvleugel, terwijl hij van het 2. leger een L.K. als „reserve” bij La Ferté had opgesteld; het geheel onder éénhoofdige leiding¹⁾. Onmogelijk had het Fr. 6. leger een stelling bij Dammartin e.o., front Z.W., versterkt en actief verdedigd, waarvoor deze zich uitstekend leent, kunnen negeeren, waardoor het Dt. 1. leger tijd verschaft werd, ook door het ingrijpen van de L.Kn. bij Meaux en La Ferté, om tot de Seine op te rukken, wat v. KLUCK's bedoeling was en van v. MOLTKE geweest was.

Wat de zoo belangwekkende kwestie St. Mihiel betreft, het bezit van den Maasovergang aldaar was voor de Duitschers van groot belang, ten tijde — eerste dagen in Sept. — dat het 5. leger ten Z.W. Verdun stond. Door een gecombineerde actie toch van troepen in Metz — de onnoodiger wijze aan het 6. en 7. leger toegevoegde 6½ E.D. bijv. — en van het 5. leger, beide in de richting St. Mihiel, was Verdun afgesloten geweest en hadden langs den kortsten weg versterkingen van

1) Zie schets No. 13.

den O. op den W. Maasoever gebracht kunnen worden, vooropgesteld, dat de beheerschende hoogten, gelegen tusschen Sampigny en Rumont, een tiental kms beZ. den weg St. Mihiel—Pierrefitte, in Dt. handen waren ¹⁾. Was daarna de massa der troepen beO. de Maas naar den W.oever overgebracht, dan vormde de lijn Sampigny—Pt. à Mousson een uitstekende afweerstelling tegen het front Toul—Nancy.

Wel is waar stond toen tegenover het Dt. 5. leger het Fr. 3. leger, maar in front en in den rug bedreigd, had dit m.i. moeten besluiten zich bij Verdun te laten insluiten, dan wel naar het Z. uit te wijken; JOFFRE had reeds bevolen dat Verdun aan zijn lot moest worden overgelaten.

Dat de verbinding Metz—5. leger over St. Mihiel toen te verkrijgen was geweest, blijkt uit het bezetten van St. Mihiel e.o. in de laatste dagen van Sept., toen de verdedigers van de Maas het Dt. 5. leger niet meer in den rug hadden.

Voor de actie waren drie L.Kn. bestemd, troepen, die slechts enkele dagen geleden uit de verbitterde en vergeefsche aanvallen op de „Couronné” gekomen en zeer uitgeput en teleurgesteld waren ²⁾. Bovendien was de terreingesteldheid geheel ten voordeele van de verdedigers: de 100—150 m hooge Côtes Lorraine waren moeilijk begaanbaar, de Maas was ondoorwaadbaar en drie forten, waarvan het hooggelegen „Camp des Romains” wel het sterkste was, beheerschten den omtrek.

Het V L.K. kreeg bevel het fort Troyon te nemen, het Beiersche III L.K. het fort C. d. Romains; de 33. R.D. zou de actie beschermen tegen Verdun, het XIV L.K. tegen Toul—Nancy.

18 Sept. stonden de troepen gereed, den 19 Sept. werden ze zoover vooruitgeschoven, dat de zware artillerie in stelling kon worden gebracht tegen de „Côtes”, wat in den nacht van 19/20. geschiedde. De 6. I.D. had thans die Côtes te bestormen in de lijn Billy—Creué, wat na hardnekkige gevechten, ook in den nacht, gelukte, dank zij ook de krachtige medewerking der zware artillerie. Deze kon echter door het moeilijk begaanbare terrein eerst in den nacht 22/23. in stelling worden gebracht tegen de forten ³⁾.

23. VIII werd het vuur daartegen geopend. De oprukkende infanterie ondervond heftigen weerstand, ook bij nachtgevechten; vooral om Spada werd verbitterd gevochten.

24. VIII meende men dat C. d. Romains bestormd kon worden, omdat het fort het vuur niet meer beantwoordde, de bres in de wallen zichtbaar was, Les Paroches tot zwijgen was gebracht en een cav.-patrouille benevens een vlieger meldde, dat het fort vermoedelijk reeds verlaten

¹⁾ Zie schets No. 11 en 12.

²⁾ Zie „Schlachten des Weltkrieges”. Heft 6, blz. 89/93 en schets No. 11.

³⁾ Voor de beschieting van Les Paroches werden een Batn. zw. V.H.W. en een 10 cm Batij; voor C. d. Romains 1 Batn. zw. V.H.W. en 1 Batn 21 cm Mr., 1 Batij 10 cm kan. en drie 28 cm kustmr, voor Liouville 1 batn mr en twee 30½ cm vuurmonden opgesteld.

was. De 12. Inf. Brig. werd bevolen St. Mihiel te bezetten en C. d. Romains te nemen.

25. VIII 's morgens 5 uur was St. Mihiel in Dt. handen. Minder snel waren de vorderingen bij C. d. Romains geweest; de bezetting had het fort niet verlaten en weerde zich hardnekkig. Eerst om 8½ uur capituleerde zij. Ruim 500 man, 28 vuurmonden en 4 mitrs. vielen den Dts. in handen ¹⁾.

Wat het uitgestrekte Marne—Ourcq-slagveld betreft, dagen en dagen kan men daar doorbrengen ²⁾, voorzien van goede kaarten en na bestudeering daarvan aan de hand van een der talrijke bronnen ³⁾. Dieper en dieper komt men dan onder den indruk van het ongehoorde gebeuren van 5 tot 10 Sept. 1914, ook in de ruimte tusschen het 1. en 2. leger, maar vooral op de beide vleugels Nanteuil (1. leger) in het W. en Connantre in het O. (2. 3. leger). Te ver, veel te ver, zou het voeren, ook maar een vluchtige beschrijving van de indrukken weer te geven. Mijn eindindruk is geheel als die beschreven in het groote werk van het Reicharchiv: „dasz die Schlacht dank der Initiative der deutschen Armeeführer und kommandierenden Generale, dank der Tatkraft der Truppenführung bis herunten zum Zug- und Gruppenführer, dank der Tapferkeit der Truppe an den entscheidenden Stellen, mit dem Siege der deutschen Waffen endete. Ihr alleiniges Verdienst war der Sieg an der Marne, der die Möglichkeit bot, dasz grosze Ziel des deutschen Operationsplanes trotz aller Irrungen und Wirrungen im letzten Augenblick doch noch zu erreichen. Da trat völlig unerwartet die Oberste Heeresleitung aus ihrer bisherigen Zurückhaltung heraus und griff in verhängnisvoller Weise in die Schlacht ein ... Das Unbegreifliche wurde Ereignis. Das Westheer wurde aus dem unter blutigen Opfern errungenen Siege durch den Mund des Vertreters der Obersten Heeresleitung in dem Augenblicke zurückgerufen, als es im Begriff stand, die Früchte der vorangegangenen Kämpfe zu ernten” ⁴⁾. De bewerkers van de „Schlachten des Weltkrieges”, Band 22, voegen er aan toe: „Man kann es verstehen, dasz diese historische Feststellung eines deutschen amtlichen Werkes besonders in Frankreich mit offenkundigem Miszbehagen gehört worden ist. Niemand lässt sich nach einem groszen Erfolge — und das war die Marneschlacht in der Auswirkung für Frankreich — gerne sagen, dasz nicht persönliche Tüchtigkeit und zielbewusztzes Handeln, sondern ein Miszgeschick des Gegenspielers, ein Zufall die Wendung herbeigeführt habe. Demgemäsz sind denn auch in Frankreich teilweise mit groszer

1) Zie blz. 127/143 Heft 6 van „Schlachten des Weltkrieges”.

2) In Sézanne o.a. vindt men goed onderdak.

3) Zeer aan te bevelen daarvoor zijn o.a. de uitmuntende deelen (Band 22/26) van „Das Marnedrama 1914” (Reichsarchiv) van de „Schlachten des Weltkrieges” (Bibl. D. v. D. 1 C. 4415 M. 5z).

4) Zie schets No. 13.

Schärfe Stimmen laut geworden, die behaupten, dasz keineswegs ein übereiltes Eingreifen der deutschen Obersten Heeresleitung den Rückzug verschuldete, sondern dasz dieser sich auch ohne jenen von den Deutschen als verhängnisvoll bezeichneten Eingriff hätte ergeben müssen, da die Truppe am Ende ihrer Kraft gewesen sei. Diese Auffassung besagt also schlechthin, dasz der Abbruch der Marne-schlacht erfolgen muszte, um die deutschen Armeen vor einer offenkundigen Niederlage zu bewahren, die sich in Hinsicht auf die Umfassung der 1. Armee am Oureq und durch den unmittelbar vor der Auswirkung stehenden englisch—französischen Durchbruch zwischen 1. und 2. Armee aller Wahrscheinlichkeit nach sogar katastrofal ausgewirkt haben würde. Die Richtigkeit der einen oder anderen Auffassung lässt sich nur durch eine eingehende und sorgfältige Erforschung der taktischen Kampflage bewisen ...” En dit reuzenwerk hebben de bewerkers m.i. meesterlijk volbracht. Inzonderheid is hun oordeel neergelegd in den „2. Abschnitt des 3. Teils”, blz. 199 e.v., voorts in het „4. Teil”, blz. 324/345; uitnemend. Helder wordt in dit laatste uiteengezet wat men te verstaan heeft onder „Marnedrama”: „Es darf nicht Schicksal gewesen sein für unser Volk, sondern sollte eine Erkenntnis werden”, woorden waarmede zij hun uiterst belangwekkende studie besluiten.

Hoe men echter daarover ook denken en oordeelen moge, één ding staat vast: v. MOLTKE beval den terugtocht van het 1. t/m het 4. en daarna van het 5. leger, waartegen de bevelhebber van dit leger zich verzette, evenals die van het 4., 3. en 1. leger, benevens de troepen, ook van het 2. leger, als uit de studie vorengenoemd blijken kan (o.a. blz. 161/181 Band 25).

In verband ook met de kwestie „St. Mihiel” leek het van belang op het terrein na te gaan of v. MOLTKE de voor een hernieuwd offensief meest voordeelige terugtochtslijn had aangegeven, wat mij voorkomt niet het geval te zijn. Had hij het 5. leger beZ.W. Verdun gelaten — den linkervleugel ombuigend in de richting St. Mihiel, dat dan, in samenwerking met troepen uit Metz, genomen had kunnen worden — dan was m.i. een gunstiger tijdelijke weerstandslijn te vinden geweest: de lijn van Rumont, beN. Révigny, beN.O. Châlons, beZ. en beW. Reims, over Craonne, beZ. Laon en beZ. en beW. La Fère¹⁾. Verdun was dan afgesneden geweest en kon genomen worden, wat ongetwijfeld aanzienlijke Fr. strijdkrachten derwaarts had getrokken, die dan niet gebezigd hadden kunnen worden voor de zoo gevaarlijke omtrekking van den Dt. buitenvleugel. Die vleugel had dan voorts sneller versterkt kunnen worden dan nu het geval was (opschuiving over St. Mihiel), terwijl vóór dien vleugel het moeilijk begaanbare Ailettedal lag, wat het mogelijk maakte de linie dáár zwakker te bezetten, waardoor de

¹⁾ Zie schets No. 12.

weerstandslijn verlengd kon worden tot de Somme, waarachter toch versterkingen moesten opmarcheeren voor den hernieuwden omvattendden opmarsch richting Parijs.

In opvallend goeden staat bleken de wegen over de N.O.grens van Frankrijk tot over de Semois te zijn. Zeer groot is het aantal soldaten, dat men in schier iedere plaats van eenige beteekenis ontmoet, van het Germaansche blond, over licht- en donkerbruin tot het donkerste neger-type. Op de tentoonstelling ziet men tal van deze exemplaren; de nagebootste Afrikaansche dorpen worden door hen bewaakt, de bajonet op het geweer. Inderdaad maakt Frankrijk den indruk één groote kazerne te zijn. Benieuwd kunnen we zijn of het op de a.s. Ontwapenings-conferentie ook zelfs maar een deel van dit reusachtige, geldverslindende apparaat, dat Frankrijk, met behulp van zijn talrijke, ook tot de tanden gewapende vrienden, de „gendarm” van Europa doet zijn, zal willen offeren. Zoo niet, dan komt het me voor dat „de oorlog” nog niet tot het verleden behoort in Europa. En de ijverige bestudeering van de krijgsgeschiedenis — de jongste vóór alles — voor ieder beroepsofficier schijnt me dan een eerste gebod, waarbij een bezoek aan de slagvelden van 1914 in Frankrijk en België het resultaat der studie verdiepen zal. Zoo terecht merken de bewerkers van de studie, hiervoren aangehaald, nog op dat, ofschoon mannen als MOLTKE, BÜLOW, LAUENSTEIN en HENTSCHE, die zoo'n belangrijke rol speelden in het Marnedrama „edle, vornehme Charaktere” waren, „hervorragend” en „teilweise weit über den Durchschnitt veranlagt”, zij toch te kort geschoten zijn. De oorlog verlangt méér: „selbstbewusste Männer mit ausgeprägt, starkem, zähem, fast brutalem Willen ..., harte Männer, die nicht leicht von auszen kommenden Eindrücken erlegen, ... geistig bewegliche Männer, die auch in der Einförmigkeit der Friedensausbildung nicht in starre Erkenntnisse sich drängen lassen ..., schlieszlich körperlich leistungsfähige Männer”.

Ten slotte vestig ik nog de aandacht op eenige onlangs verschenen studiën en artikelen, die ik niet meer kon benutten bij het opstellen van het vorenstaande, doch die daarmede verband houden. Allereerst wel, W. FOERSTER: „Aus der Gedankenwerkstatt des deutschen Generalstabes” 1931; dan de „Kölnische Zeitung, Wochenausgabe” No. 37: HILTEBRANDT „Latente und aktive Einkreisung”; de „Rev. mil. française” Jan. '31: LOIZEAUX „Succès stratégique, succès tactiques”; KOELTZ: „La revue d'infanterie: La 1. armée allemande dans la bataille de l'Ourcq”. Voorts eenige artikelen in het Mil. Wöchenblatt, Jaargang 1930/31.

VERBETERINGEN.

Blz. 531, onder „Voorwoord” regel 8 v. b., voor „noodig” te stellen: het geval.

Blz. 535, regel 7 v. b., voor „(vier L.Kn.)” te stellen: (vier L.Kn. en een C.D.).

Blz. 537, regel 12 v. b., voor „Verouse” te stellen: Vezouse.

Regel 20 v. b. voor „2 afdeelingen” te stellen: afdeelingen.

Blz. 547, regel 11 v. o., tusschen „de” en „aan” in te voegen: vermoedelijk.

Blz. 548, in punt 9, in den 3en regel voor „2” te stellen: „1”.

Schets No. 1, voor de schaal te stellen: 1 : 1.000.000; voor „Verouse” te stellen: Vezouse.

Schets N° 9.
Schaal 1:300.000

- Duitsche
- Fransch-Engelsche
- Cavalerie
- ◆ Vesting
- + Forten
- L.K. Leger — Korps
- R.K. Reserve —
- C.D. Cavalerie —
- 20/VIII — Datum
- 21/ —

Lille
wordt niet
verdedigt

Antwerpen
Belgische leger

Mechelen

1. leger
20/VIII

2. leger
20/VIII

3. leger

4. leger

Kortrijk

Oudenarde

Ninove

Castre

Hal

Engghien

Haeguquies

Atth

Pharjooat

Soignes

Nivelle

Gembloze

Mouze

Meuse

G.R.K.

St. Appolind

Condé

Eng. C.K.

Harchies

Boudais

La Louviere

Gosselée

Charleroi

Sambre

Namen

S. Burg

I.C.K.

Valenciennes

Eng. II L.K.

Maubeuge

XVIII L.K.

Fr. 5. leger

La Nefve

Matit

Dinant

XII L.K.

XII R.K.

Marche

XIX L.K.

Combrasi

La Citeau

Loudrecq

Eng. I L.K.

Avesnes

Fr. 5. leger

Chimay

Marimbury

Chimay

g.c.d.

Vaouva

Hastiere

Cessa

XII R.K.

Beauraing

La Citeau

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

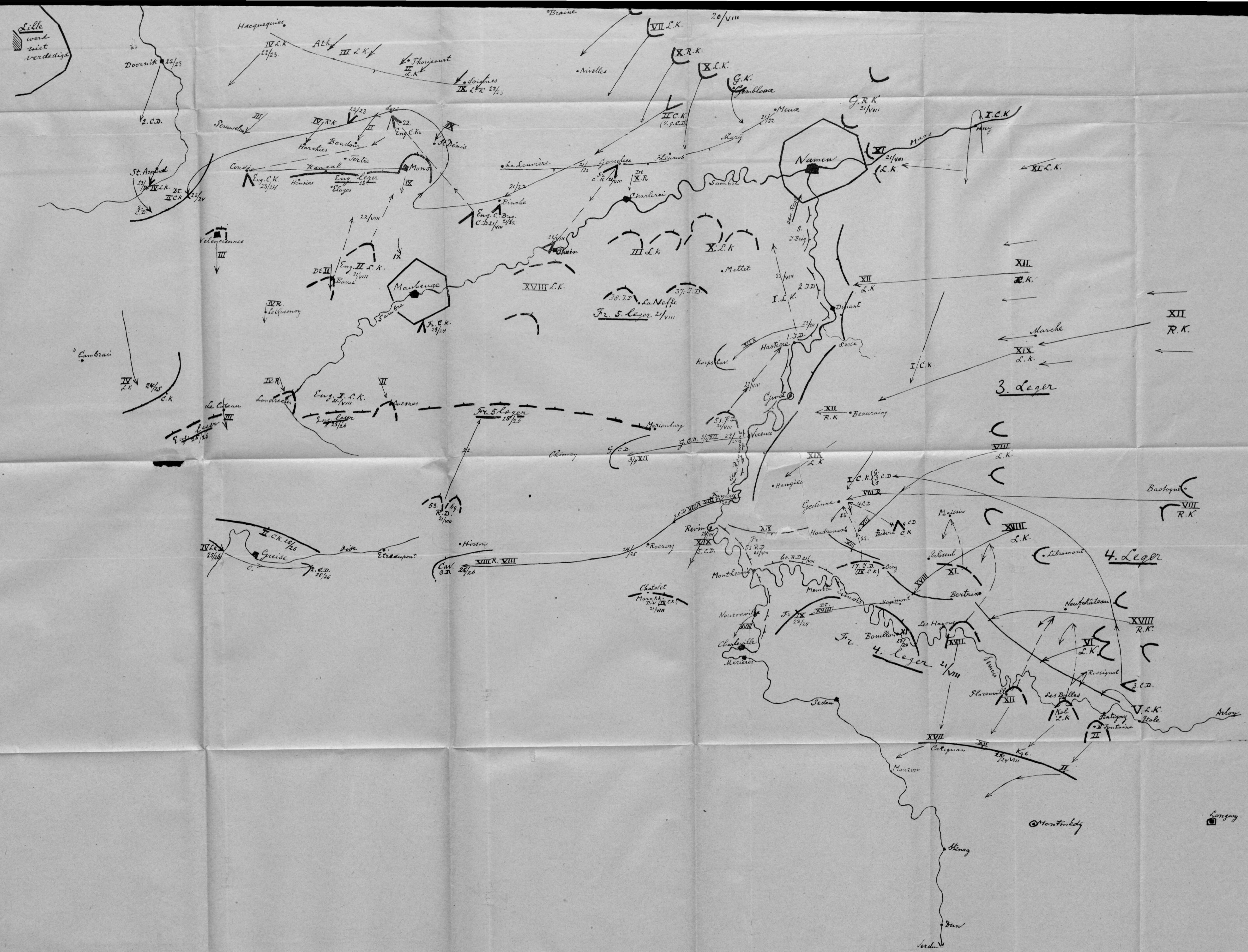
Eng. I L.K.

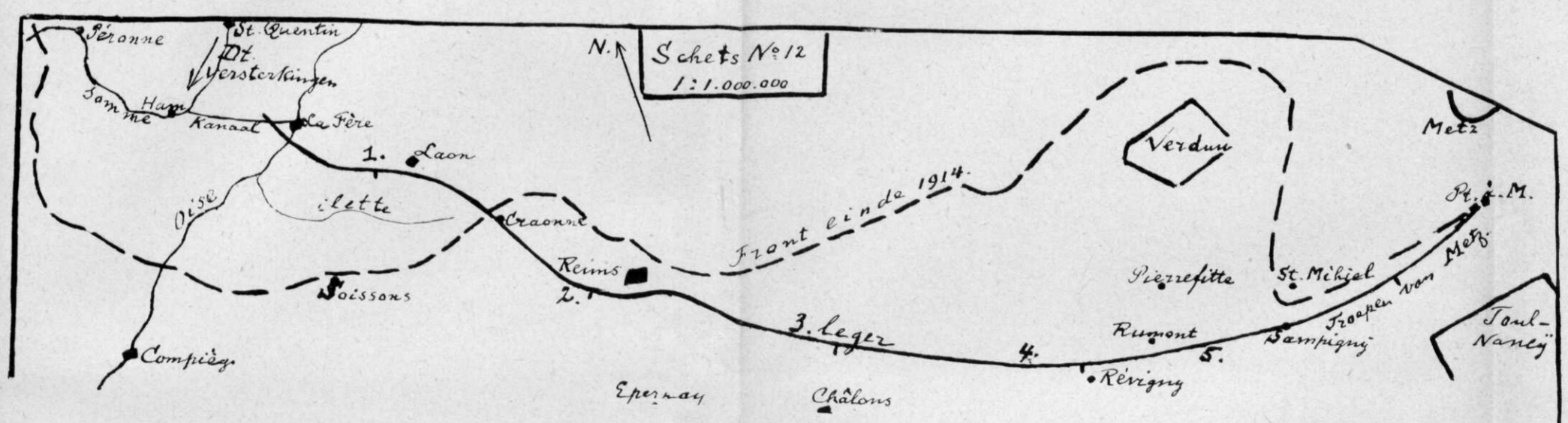
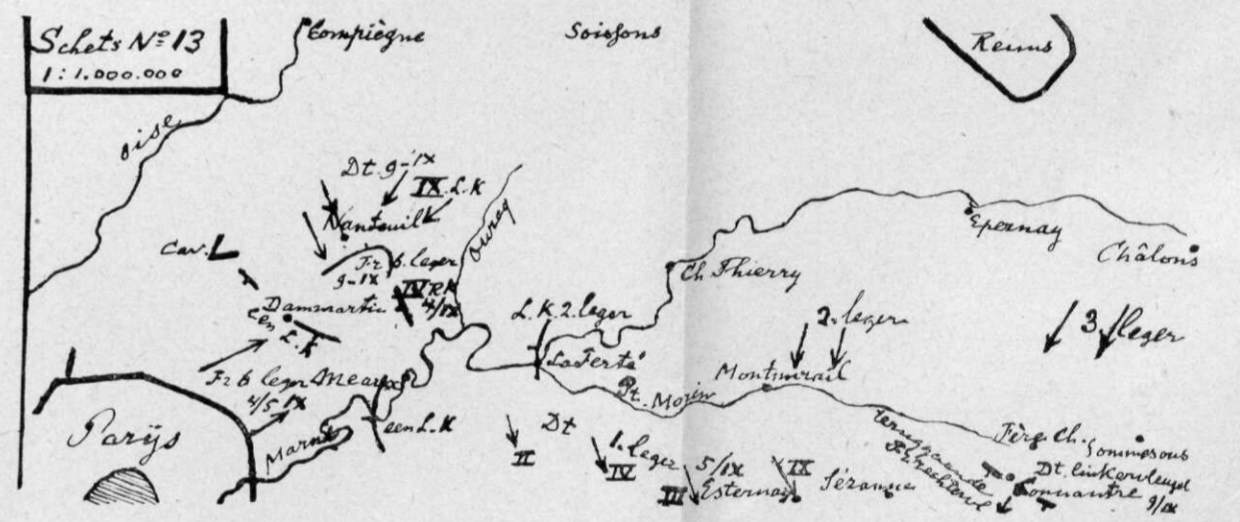
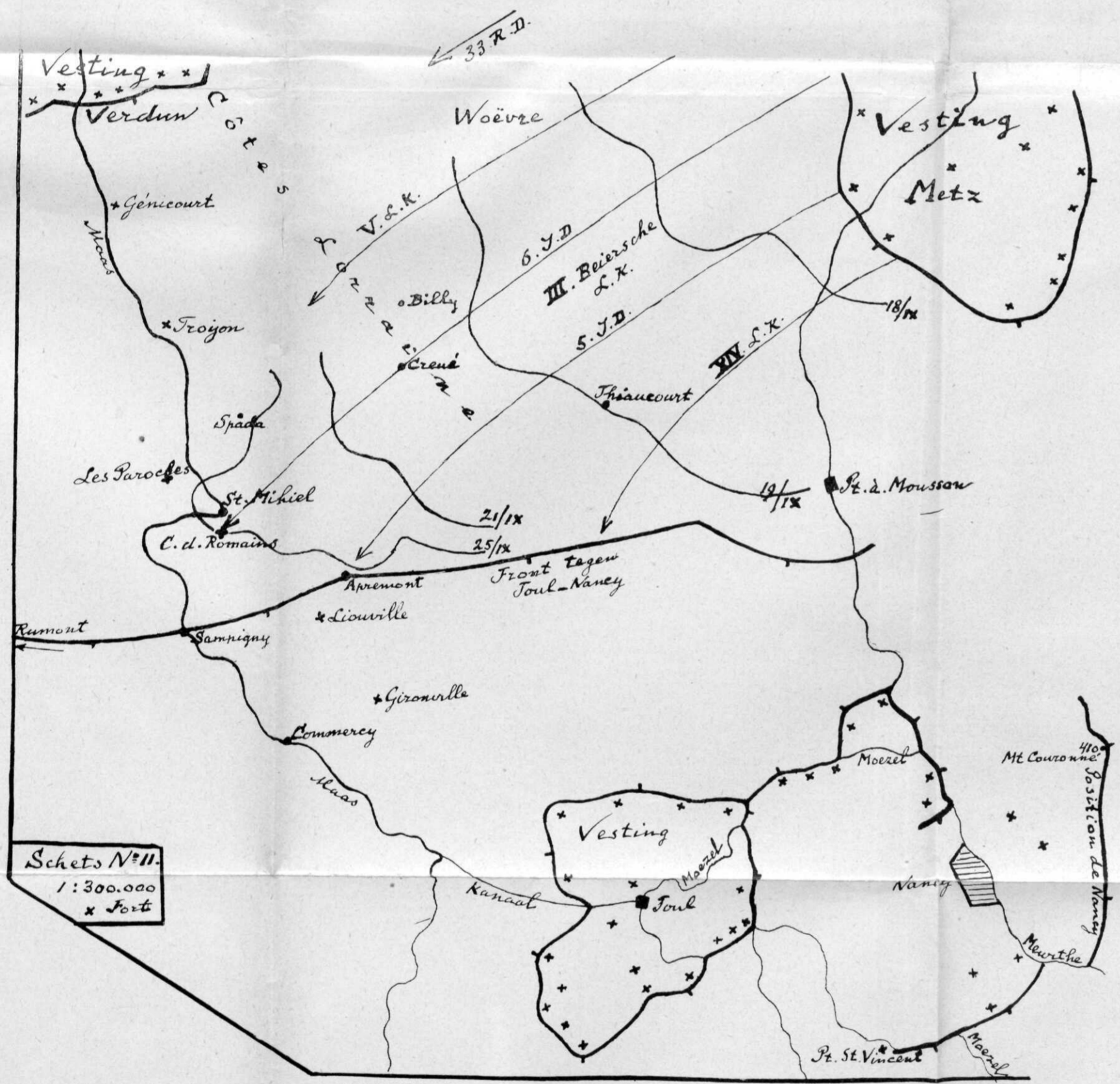
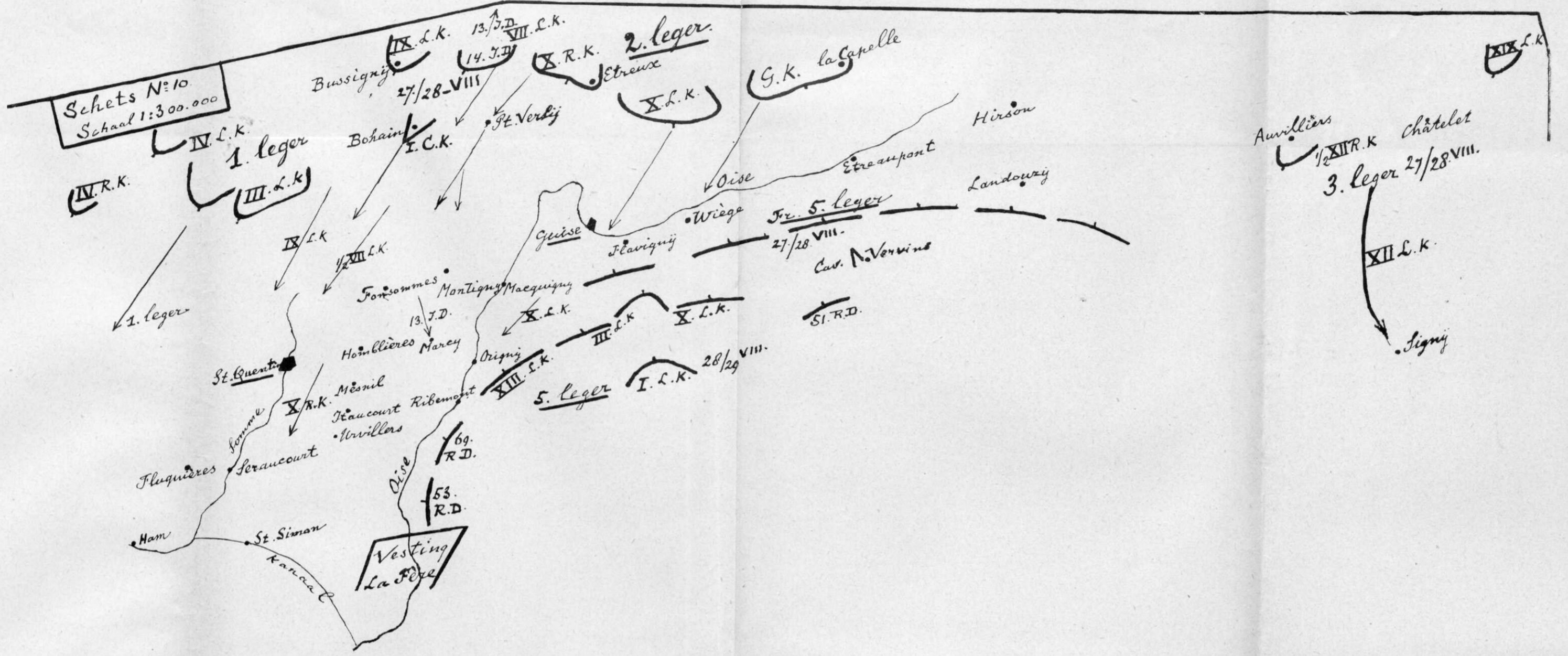
Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Eng. I L.K.

Betere oefenvoorwaarden voor de Infanterie.

DOOR

S. VELDMEIJER,
Kapitein der Infanterie.

Er is door het Legerbestuur in de laatste jaren veel verricht, waardoor de gevechtswaarde van den troep, zoowel beoordeeld naar de materiele voorziening als naar de geoefendheid, op hooger peil is gebracht.

De omstandigheden, waaronder de ontwikkeling van de vaardigheid der verschillende groepen, die de weermacht samenstellen, moet geschieden, zijn echter nog niet zòd, dat de hoogste resultaten reeds kunnen worden bereikt.

Het zal immer een vrome wensch blijven, de geoefendheid zoo hoog op te voeren, dat soldaten, onderofficieren en officieren met uitmuntend kunnen worden beoordeeld. Dit is bij ons niet anders dan in andere inrichtingen van onderwijs en niet anders dan in de landen rondom ons.

Echter is het goed voortdurend het volle licht te laten vallen op omstandigheden en toestanden, die door wijziging en verbetering het gehalte van den troep zullen doen stijgen.

Aan de instelling van de Commissie betreffende de vredessamenstelling van de Landmacht ontleenden wij den prikkel onze gedachten te laten gaan over datgene, wat beter zou moeten zijn ingericht om de gevechtswaarde van de infanterie nog hooger op te voeren dan thans mogelijk is.

Wellicht zal deze Commissie bij de uitwerking van een nieuwe organisatie ook een oplossing kunnen geven althans voor enkele van de moeilijkheden, die bij de opleiding in het leger worden ondervonden en die wij hierna zullen uiteenzetten.

Wij willen ons in deze beschouwingen onthouden een meening uit te spreken over de mogelijkheden, die door de instelling van een dergelijke Commissie in vervulling kunnen worden gebracht. Slechts zouden wij willen opmerken, dat een leger nu eenmaal niet anders kan worden gezien dan als een zeer uitgebreide organisatie van menschen, die dan bovendien moet beschikken over een belangrijke hoeveelheid materieel.

Dat er dientengevolge een groot deel van het bedrag van de begrooting van Defensie moet worden bestemd voor het personeel, ligt in de logica der feiten.

Hoe het zij, de Commissie zal bij het streven naar het doel, waarvoor zij werd ingesteld, zeer belangrijke nevendiensten aan de weermacht kunnen bewijzen door voor de infanterie en artillerie een organisatie op te bouwen, die waarborgt dat het hoogste rendement wordt verkregen van de krachten, waarover wordt beschikt.

Sedert enkele weken is het wapen der infanterie in het bezit van „Wenken voor de opleiding van de dienstplichtigen — kader en manschappen — van de infanterie, Deel A, De Tirailleuropleiding”.

Hiermede is een vaste lijn voor de *wijze* van opleiding uitgestippeld. Wenken voor de vorming van de overige opleidingsgroepen zullen volgen.

Aan een stelsel van onderricht bestond groote behoefte.

Gelukt het nu nog orde en regelmaat te scheppen bij den gang van het onderwijs, dan zal dit er toe bijdragen de opleidingsresultaten te verhoogen, vooral ook omdat daarbij de ontwikkeling van de beroepsvreugde in het korps instructeurs in belangrijke mate is betrokken.

Vaste onderwijzers bij de gevormde klassen; geen concentratie van leerlingen bij andere opleidingseenheden dan die, waarbij zij onder de wapenen komen; geen verstoring van diensten of afwijking van de vastgestelde diensttableaux; een voldoende, maar vooral ook geen te groote oefensterkte bij de opleidingscompagnieën; een regelmatige, rustige opkomst der lichtingsdeelen en deze laatste in een zoo beperkt mogelijk aantal; geen of een zoo gering mogelijke onttrekking van het onderwijzend personeel aan zijn opleidingstaak; geen onttrekking van leerlingen voor het vervullen van nevendiensten, die met de opleiding niet of slechts in verwijderd verband staan; een goed geregelde voortgezette opleiding der beroeps- en reserve officieren.

Ziehier enkele der zaken, die de moeite waard zijn in den kring der beschouwingen op te nemen, wanneer er gedacht moet worden over het opbouwen van een nieuwe organisatie onzer opleidingsinstituten.

Zonder daarover in dit artikel verder uit te weiden, stippen wij dan bovendien nog aan dat het ook noodzakelijk zal zijn een oplossing te zoeken om het thans naast de opleidingseenheden van het leger staande vooroefeningsinstituut in die nieuwe organisatie op te nemen.

Als wij in de onderscheidene garnizoenen van ons leger voordrachten hielden over het oefensysteem, dat zich bij de proefopleiding, die bij het 11e Regiment Infanterie werd gehouden in 1930/31, ontwikkelde, dan werden nimmer bezwaren van eenige beteekenis tegen dit stelsel aangevoerd. Maar wij voelden een geprikkelde stemming aan, indien men zich — dit ging uiteraard langs het opleidingsstelsel heen — uitte over de omstandigheden, waaronder de instructie-arbeid soms moet worden verricht.

Overal klachten over de voortdurende wisseling in het onderwijzend personeel en een tekort aan instructeurs.

Er zijn al wat keeren in verschillende tijdschriften opsommingen gegeven, waaruit bleek in welke functies, die geheel buiten het onderricht staan, alzoo door de leerkrachten, welke ter beschikking van de commandanten van de regimentsscholen zijn gesteld, moet worden voorzien.

Een hernieuwde opsomming zullen wij niet geven.

Wanneer tijdelijke hulpkrachten noodig zijn, wanneer hier of daar extra werk moet worden verricht, wanneer het vast ingedeelde personeel korten tijd afwezig is, ... de commandant van de regimentsschool heeft voor aanvulling te zorgen. Daardoor komt de instructie, de vorming van den troep, in de verdrukking. De Hoofdinstructeurs noch de C.Cn. hebben een reservoir onder zich, waaruit zij de hun ontvallende krachten kunnen aanvullen. Zij moeten het met het overschot doen.

Welnu, dat dan, indien dit onder de huidige omstandigheden geheel onmogelijk is, bij een nieuw op te bouwen organisatie er voor worde gezorgd, dat een juiste verhouding wordt in het leven geroepen tusschen het aantal te vormen klassen en het getal onderwijzers en dat de opvatting worde vastgelegd, dat een onderwijzer bij een opleidings-school ook steeds de onderwijzer blijve.

Van niet minder belang is het, dat de eenmaal gevormde klassen worden gehandhaafd en door haar eigen onderwijzers van het begin tot het einde worden opgeleid.

Aan de concentraties van leerlingen, zooals deze de laatste jaren werden en nog worden toegepast, kleven heel wat meer na- dan voordeelen. Het onderwijs wordt verbroken, verwisseling van onderwijzend personeel vindt plaats, dagen gaan verloren met reizen, inspecties e.d., het aantal dienstplichtigen, waarbij de kaderadspiranten te werk kunnen worden gesteld, wordt veelal met dat van één, soms zelfs met dat van twee regimenten verminderd.

De concentratie is oorzaak dat de eigenlijke opleiding veelal een week later aanvangt dan mogelijk is, terwijl b.v. daardoor de practische kennis, zoowel betreffende de wijze van opleiden als het gebruik van de mortieren, zoo uiterst langzaam doordringt in den troep.

De kadermoeilijkheden, die men door concentratie wil oplossen, worden bij deze laatste opleiding juist aanmerkelijk vergroot.

Een nieuwe belemmering van den regelmatigen gang van de opleiding is opgeworpen door de sterk uitgebreide wacht- en piketdiensten. Het kwam al voor dat de dienstplichtigen gedurende hun eerste-oefeningstijd acht keer, kaderadspiranten binnen vier maanden zeven maal wachtdienst verrichtten. Dit is een belangrijk procent van den geringen eerste-oefeningstijd.

De zwakke winterploeg zal den nadeeligen invloed hiervan in nog sterkere mate ondervinden.

In verschillende militaire periodieken werd in de laatste jaren belangstelling betoond voor het vraagstuk der meest gewenschte opleidingssterkte.

Er zijn naar onze meening minimum en maximum grenzen te stellen, tusschen welke die sterkte zich moet bewegen.

Factoren van verschillenden aard bepalen deze grenzen. Er is daarbij te letten op de eischen, die het onderwijs beheerschen, terwijl de paedagogische en krijgstuhtelijke vorming, die van den compagniescommandant moet uitgaan, mede invloed uitoefent.

Bovendien behoort te worden overwogen, tot waar de grens der redelijke belasting van de leiders der oefeningen — de compagniescommandanten — reikt.

Voor de opleiding van de tirailleurs, mitrailisten en mortieristen stellen wij de *minimum* sterkte op die eener sectie. De groepen en stukken kunnen enkele soldaten meer of minder dan het vastgestelde aantal tellen. Ook kunnen de sectiën der mitrailisten uit twee stukken bestaan.

Het verbindingspersoneel, dat jaarlijks bij de regimenten wordt gevormd, dient in één ploeg, in den zomer, te worden opgeleid.

De maximum sterkte zouden wij willen zien bepaald — gedurende het eerste tijdperk zeer zeker — op niet meer dan twee sectiën.

In het tweede tijdperk kunnen voor de te houden compagnies-oefeningen de oefeneenheden van verschillende onderdeelen naar behoefte worden bijeengevoegd.

Met kracht komen wij op tegen de bewering van hen, die verkondigen, dat oorlogssterke onderdeelen de oefensterkte bij uitnemendheid vormen.

De afdeelingen, die bij oefeningen in compagnies-verband volledige oefengelegenheid krijgen en voortdurend nuttig werkzaam kunnen worden gehouden, zijn door de bank niet meer dan twee, zoowel bij de tirailleur- als mitrailleur- en mortierencompagnieën.

Met deze twee onderdeelen kunnen door afwisseling der oefeningen alle gevechtshandelingen worden verricht, terwijl door vereeniging van de sectiën der oefeneenheden nu en dan de moeilijkheden van de gevechtsleiding van de oorlogssterke eenheid kunnen worden opgewekt — voor den commandant en zijn commandogroep slechts van belang — en tegelijkertijd wordt dan een volledig beeld gegeven aan allen, die deel uitmaken van zulk een compagnie.

Wie verscheidene malen en gedurende langeren tijd een oorlogssterke eenheid — onze tirailleurcompagnie bereikte gedurende de vervolgoefeningen een sterkte van 215 man — commandeerde, weet dat de beslommeringen, buiten de eigenlijke oefeningen van de dienstplichtigen, het dienstplichtig kader en niet te vergeten van de groote aantallen reserve officieren en vaandrags om, zulk een omvang aannemen, dat de invloed van den commandant op de vorming van zijn troep sterk moet dalen en meer van hem vergt dan redelijk mag worden genoemd.

Leiding geven aan de oefeningen, het ontwikkelen van het tuchtgevoel, het vormen van de moreele en technische gevechtsvaardigheid van den man, de zorg voor het materieel, de behartiging van de persoonlijke belangen — hoe vele verzoekschriften worden er niet ingediend

— zijn zaken, die enorm veel tijd en geestkracht vorderen, willen ze in voldoende mate worden behartigd.

Wie op dit terrein praktische ervaring opdeed gedurende de periode der vervolgoefeningen en zich indenkt wat het zal beteekenen 5½ maand achtereen zòd te moeten arbeiden om dan, na als afwisseling zijn aandeel te hebben gehad in de herhalingsoefeningen, onmiddellijk opnieuw te beginnen, zal ons terzake van dit punt niet kunnen tegenspreken.

De onrust, die in het onderwijs bij de regimentsscholen ontstaat door de versnipperde opkomst der verschillende lichtingsdeelen, doet zich in ernstige mate gevoelen. Al meermalen werd dit in het licht gesteld.

Wij kunnen niet inzien, dat er overwegende bezwaren zouden bestaan daaraan een einde te maken.

We kennen de economische factoren, die voor een bepaalde opvoeringswijze worden aangevoerd, ook de legeringsmogelijkheden, die invloed uitoefenen, en nog meer, maar moeilijkheden kunnen uit den weg worden geruimd en een te veel toegeven aan werkelijke of vermeende bezwaren doet een geestesgesteldheid ontstaan, die aanzet tot het vragen van steeds meer tegemoetkomingen. Merkwaardige voorbeelden levert het praktische troepenleven hiervoor op.

De opkomst van de lichtingsdeelen naar een systeem, zooals wij dit in K.W.S. in 1930 ontwikkelden, biedt tal van voordeelen, zoowel uit een oogpunt van bevordering van rust in ons onderwijs, als in financieel opzicht.

Immers er zullen niet telkens weer nieuwe klassen, die onderwijskrachten vorderen, behoeven te worden gevormd, er komt tijdruimte vrij, waarin aan het beroepspersoneel vacantie kan worden gegeven, terwijl de opkomst van de herhalingslichtingen van twee divisieën in een deel van Augustus, die van de twee andere divisieën in een deel van de maand September het mogelijk maken verplaatsingen van onderdeelen naar andere garnizoenen — wat veel geld kost — te vermijden.

Dit is slechts een opsomming van enkele voordeelen.

Hiervoor bepleitten wij een organisatie te ontwikkelen, waarin het aantal beschikbare leerkrachten zoo groot zal zijn, dat het mogelijk worde vaste onderwijzers voor de gevormde klassen in te deelen.

Wij willen daaraan nog toevoegen — de Minister van Defensie gaf immers te verstaan, dat inkrimping van beroepspersoneel niet uitgesloten moet worden geacht — dat wel zeer goed moet worden overwogen, alvorens men inderdaad zal mogen besluiten tot vermindering van het beroepskader.

Er moge nu en dan een wanverhouding tusschen de opleidingssterkte en het aantal onderwijskrachten aanwezig worden geacht, een feit is het, dat deze slechts schijnbaar of zeer tijdelijk is.

Het bestaan van twee opleidingsinstituten — de regimentsschool en het vooroefeningsinstituut — maakt de organisatie uiteraard duur en

opheffing van het onvoldoende opleidingsresultaten opleverende instituut zou terstond \pm een millioen bezuiniging geven — in dezen benardden tijd zegt dit toch iets —, maar het opleidingspersoneel bij de regimenten is werkelijk krap toegemeten.

Er moet op dit oogenblik reeds in vele perioden hard worden gewerkt en doeltreffend worden georganiseerd, om het noodzakelijk te bereiken rendement inderdaad te verkrijgen.

Een schriele opzet van de organisatie van een lichaam als de weermacht in tijd van vrede werkt duur door haar onvoldoende capaciteit.

Het vredesleger heeft velerlei zaken voor te bereiden en te verzorgen, voor millioenen materieel te beheeren en te onderhouden, zijn omvang wordt slechts voor een deel bepaald door de eischen, die het als onderwijsinstituut stelt.

Daarbij verlieze men niet uit het oog, dat de invloed zelfs van enkele beroepsmannen op bepaalde posten in de dagen van de mobilisatie en daarna van niet te onderschatten beteekenis zal blijken.

Dit leerden toch ook, zooals ieder jaar, ditmaal weer de herhalings-oefeningen.

Nog een enkel woord over de voortgezette opleiding der reserve officieren.

We kunnen daarover geen nieuw licht ontsteken.

In „De Militaire Spectator” gaven wij in 1928 en 1929 beknopt onze gedachten daarover aan.

Maar het trof ons ook dit jaar weer hoe algemeen en voortdurend sterker het door de reserve officieren wordt gevoeld, dat hun opleiding zoo weinig een *voortgezette* opleiding is.

Wel was het een verbetering, dat althans twee programma's werden vastgesteld voor de vorming van de verschillende groepen, waarin de reserve officieren zijn verdeeld, maar afdoende is dit niet.

Er heeft een te veelvuldige herhaling van dezelfde leerstof plaats en de voortdurende wisseling in onderwijskrachten maakt het onmogelijk een *stelsel* in deze opleiding te ontwikkelen.

Viel dit nog niet zoo op in den tijd, toen er nog een voortdurende evolutie en wisseling in opvattingen ten aanzien van tactische en technische vraagstukken mogelijk en verklaarbaar was, nu gaandeweg de vaststaande beginselen gemeengoed zijn geworden, wordt het telkens weer herhalen van reeds verwerkte oefenstof gevoeld als een leemte in de opleiding of wel wekt dit bij anderen de gedachte op van het onnoodig torsen van zware verplichtingen, speciaal den reserve officieren op de schouders gelegd.

Voor de wijze, waarop de cursussen voor reserve officieren worden gegeven, bestaat bij dezen groote waardeering, maar de leiders dezer cursussen, verspreid over verschillende garnizoenen en telkens wisselend, *kunnen* niet naar één systeem werken.

Wie voor het eerst zoo'n cursus geeft, vangt aan bij het natuurlijke

begin onzer leerstof, maar zijn opvolger doet het volgend jaar precies hetzelfde.

Een centrale leiding, een in de organisatie opgenomen groep van officieren-leeraren, een school voor de voortgezette opleiding der reserve officieren en een stelsel van onderricht, aan die school empirisch op te bouwen en door de centrale leiding vast te stellen, ziedaar de kern van de oplossing van dit uiterst gewichtige vraagstuk.

Wij zijn van oordeel, dat bij de overweging van deze oplossing het tevens dienstig is in het oog te vatten, dat hiermede tegelijkertijd iets goeds kan worden bereikt voor de voortgezette opleiding der jonge beroepsofficieren en ter voorbereiding van de gewenschte krachten onder hen voor een plaatsing op de Hoogere Krijgsschool.

De instelling van de Commissie betreffende de vredesorganisatie van de Landmacht heeft niet nagelaten enige ongerustheid te wekken.

Wanneer het haar echter moge gelukken een oplossing te geven voor de vraagstukken, die wij hiervoor in beknopte vorm voor het voetlicht brachten en voor welke groote belangstelling bestaat bij de velen, die vervuld zijn van een warme genegenheid voor alles, wat de ontwikkeling van het wapen der infanterie kan bevorderen, dan zullen persoonlijke belangen gemakkelijk ondergeschikt worden gesteld aan het algemeen belang.

De taak van het dienstplichtige kader.

DOOR

M. W. L. VAN ALPHEN,
Kapitein van den Generalen Staf.

De taak van het dienstplichtige kader staat thans wederom midden in de militaire belangstelling. Voor- en tegenstanders van het stelsel om dit kader te belasten met de instructie aan de dienstplichtigen bestrijden elkaar in courantenartikelen, enz. Dit korte opstel moge wederom een bescheiden poging zijn om mede te werken dit vraagstuk te leiden in die richting, waarmede onze weermacht thans het meest gebaat zal zijn.

Door de in 1922 en volgende jaren plaats gehad hebbende reorganisaties is ons leger in het algemeen van een kader-militieleger een militieleger geworden, d.w.z. een leger, waarin de beroepskaders slechts in een onbetekenend aantal voorkomen, waarin het zwaartepunt der encadreering geheel is verschoven naar de verlofskaders, een leger, waarin derhalve het verlofskadervraagstuk een kardinaal, ja een fundamenteel punt inneemt. Want met dit kadervraagstuk staat of valt het geheele militiestelsel. Het is niet meer of minder dan de grondzuil ervan.

Heeft men wel onderkend bij het tot stand komen van de dienstplichtwet 1922, dat door de reorganisatie van datzelfde jaar het militiestelsel in ons leger zijn intrede deed? Heeft men zich toen wel gerealiseerd, welke hoge eischen gesteld moeten worden aan de dienstplichtige kaders in een dergelijk stelsel van legervorming? Ik meen het te mogen betwijfelen, want dan is het toch moeilijk te begrijpen, dat men juist op dat tijdstip er toe overging om den bestaanden eersteoefeningstijd voor het dienstplichtige kader bij de infanterie terug te brengen van 12 maanden op 9 maanden en het aantal herhalingsoefeningen van drie op twee. Want in een militieleger worden aan de dienstplichtige kaders inderdaad zeer hoge eischen gesteld. Zij moeten toch niet alleen in het gemobiliseerde leger de taak van aanvoerders vervullen, doch zij zullen ook moeten optreden als instructeurs, zowel in de depots als bij de veldtroepen en in het bijzonder bij de reserveformaties, teneinde de verdere opleiding, die door een korten eersteoefeningstijd, gevolgd door weinig, te weinig herhalingsoefeningen, niet voldoende kan zijn, met kracht ter hand te kunnen nemen.

Men heeft naar mijne meening in 1922 ernstige onjuistheden begaan. Men heeft ons in dat jaar een nieuw stelsel van legervorming gegeven, zonder te voren de basis voor dit stelsel, dat is het kadervraagstuk, behoorlijk vast te leggen. Men kan nu eenmaal niet van stelsel van legervorming veranderen, zonder de consequenties van die verandering

te aanvaarden. Dat dit in 1922 niet geschied is, is naar mijne meening de grondoorzaak van de feilen, die thans aan ons legerstelsel kleven.

Wij mogen dit betreuren, wij zullen er ons — en zeer zeker in de buitengewoon ernstige tijden, welke wij thans doormaken — bij moeten neerleggen.

Maar, lezers, is het nu juist om de destijds begane onjuistheden te trachten te veronzijdigen door het begaan van nieuwe onjuistheden? Want het is naar mijn bescheiden meening beslist onjuist, om zonder ingrijpende wijzigingen, in het bijzonder voor wat betreft den duur van den eerste-oefeningstijd en de wijze, waarop deze eerste-oefeningstijd wordt verdeeld, het dienstplichtige kader te belasten met de instructie aan de dienstplichtigen.

Waarom is dat niet juist? Het is toch zoo logisch om te redeneeren: welnu, als het dienstplichtige kader in oorlogstijd moet optreden zoowel als aanvoerder en als onderwijzer, leidt dit kader dan in vreedetijd op voor die taak, legt de instructie grootendeels in zijne handen, want instructie geven leert men alleen door het te doen. Men beroept zich daarbij dan veelal op het Zwitsersche stelsel, waar eveneens de instructie grootendeels in handen is van het dienstplichtige kader.

Thans eerst iets over dit Zwitsersche stelsel. Afgescheiden van de vraag, of in Zwitserland — een land bovendien met een geheel ander volkskarakter, een land bewoond door een volk met een zeer hoog-gestemd nationaliteitsgevoel, met groote vaderlandsliefde en een sterk ontwikkeld militair gevoel, waardoor groote offers voor de weermacht met liefde en toewijding worden gebracht — dat stelsel in alle opzichten voldoet; men hoort wel eens andere klanken, waaruit het tegendeel blijkt, doch, ik herhaal, afgescheiden van die vraag, werpt de bestudeering van dit stelsel toch wel een eenigszins ander licht op dit vraagstuk, omdat dat militiestelsel zijn basis vindt in een zeer logisch opgezet kaderstelsel, daarbij rekening houdende met den volksaard.

Een enkele greep uit dit stelsel.

Iedereen kan aangewezen worden voor een bepaalden rang en is verplicht tot het vervullen van de aan dien rang verbonden diensten en een commando te aanvaarden. Voor iedere aanstelling is noodig een verklaring van geschiktheid.

De benoeming tot Gefreite en tot de verschillende onderofficiers-rangen heeft plaats naar behoefte en naar den ouderdom in diensttijd van hen, die een geschiktheidsverklaring bezitten.

De Gefreite en de soldaten, die worden aangewezen voor de onderofficiersopleiding, moeten de geschiktheid voor den laagsten onderofficiersrang, den korporaalrang, verworven hebben op een onderofficiersschool. Nadat zij een volledige reerutenschool (eerste-oefeningstijd) hebben doorlopen als soldaat, gaan zij op den laatsten dag van hun eerste herhalingsoefening over naar een onderofficiersschool, waarna bij gebleken geschiktheid de aanstelling tot korporaal volgt. Daarna hebben de nieuw aangestelde korporaaals de verplichting nogmaals een

geheele reerutenschool te doorloopen, waarbij zij als onderwijzer (groepscommandant) der recruten optreden. Vervolgens moet de korporaal in zijn rang hebben deelgenomen aan ten minste twee herhalingsoefeningen; in de laatste herhalingsoefening moet de geschiktheid voor sergeant worden verkregen en kan ten slotte de aanstelling in dien rang volgen.

Wanneer men dit systeem van kadervorming overbrengt naar ons leger, krijgen wij het navolgende beeld:

- a. een eerste-oefeningstijd van $5\frac{1}{2}$ maand;
- b. een herhalingsoefening van ± 17 dagen, gevolgd door een cursus aan een onderofficiersschool van $3\frac{1}{2}$ maand;
- c. het deelnemen gedurende den geheelen eerste-oefeningstijd van $5\frac{1}{2}$ maand aan de instructie van een jongere lichteing;
- d. twee herhalingsoefeningen van totaal ± 34 dagen.

Totale opleidingstijd: ± 486 dagen, of ruim 16 maanden.

Bovendien treden in het Zwitsersche stelsel twee belangrijke factoren naar voren, n.l.: in de eerste plaats, dat de opleiding niet onafgebroken is, en in de tweede plaats, dat het kader als instructeur optreedt bij een jongere lichteing.

Ja, lezers, wanneer men in 1922 op een dergelijke, althans soortgelijke wijze de basis had gelegd voor ons nieuwe stelsel van leger-vorming, dan geloof ik, hoewel het dan ook nog wel niet volmaakt zou zijn — er gaat naar mijne meening nu eenmaal niets boven een goed kader-militiestelsel — dat we niet dermate in het moeras zouden zitten met ons kadervraagstuk als thans het geval is.

Men heeft nu eenmaal niet aldus gehandeld en den eerste-oefeningstijd, den opleidingstijd voor den sergeantsrang, vastgesteld op 9 maanden onafgebroken. Ik herhaal, we zullen op dit oogenblik ons daarbij moeten neerleggen, zij het ook met een angstig gevoel voor de toekomst van onze weermacht.

Nu de beantwoording van de vraag, waarom het *thans* niet juist is het dienstplichtige kader te belasten met de instructie aan de dienstplichtigen. Kort zou ik hier dit op kunnen zeggen: omdat het bij een onafgebroken eerste-oefeningstijd van 9 maanden niet mogelijk is; omdat zij, die dit wenschen, naar mijne meening ijzer met handen trachten te breken; omdat zij, die dit wenschen — ik geef toe, dat hun gedachten-gang logisch is — niet de consequenties trekken uit het stelsel, dat zij voorstaan; omdat zij nog verder gaan in de richting van het zuivere militiestelsel en daarbij wederom als in 1922 de onjuistheid begaan niet eerst de basis vast te leggen voor een dergelijk stelsel.

Ook ik ben overtuigd, dat een leger met goed onderlegd kader en een matig geoefenden troep meer waarde heeft dan een leger met matig kader en een goed geoefenden troep. Maar in dit opzicht zijn er grenzen. Ook ik wil wel iets opofferen aan de geoefendheid van den man ten bate van de geoefendheid van het kader, maar onder deze uitdrukkelijke voorwaarde: *dat de winst bij het kader ruim opweegt*

tegen het verlies bij den troep en dat de geoefendheid van den troep niet daalt beneden een toelaatbaar minimum.

Ik ben er vast van overtuigd, dat wanneer men, onder handhaving van den thans bestaanden eerste-oefeningstijd, de instructie legt in de handen van dienstplichtig kader, het resultaat zal zijn een leger, dat bestaat zoowel uit matig kader als uit een minder dan matig geoefenden troep. Het wordt, zooals de Generaal VAN DAM VAN ISSELT het uitdrukte in zijn artikel, in 1927 in dit tijdschrift verschenen: „*Opleiding van dienstplichtigen door niet-deskundigen*”, een tweede gat graven naast een ander.

Wat kan er terecht komen van de opleiding der dienstplichtigen, wanneer die opleiding in handen wordt gelegd van andere dienstplichtigen, die slechts een voorsprong hebben van 3½ maand opleiding en derhalve zelf nog niet de vereischte geoefendheid als soldaat bezitten?

Om onderwijs te kunnen geven, moet men het vak voldoende beheerschen, men moet overwicht paren aan zelfvertrouwen, verantwoordelijkheidsgevoel aan tuchtsbesef. En nu zal toch wel niemand durven beweren, dat de jeugdige Nederlander, die bestemd wordt voor de onderofficiersopleiding, na een diensttijd van 3½ maand het militaire vak dermate beheerscht, dat hij daarin op voldoende wijze onderwijs kan geven, dat hij voldoende zelfvertrouwen, overwicht, verantwoordelijkheidsgevoel en tuchtsbesef bezit, om voor den reeruit te kunnen zijn een onderwijzer. Neen, ik ga zelfs nog verder, wanneer men den jeugdigen Nederlander na 3½ maand opleiding onderwijs laat geven in vakken, die hij nog niet *kan* beheerschen, dan zal het weinige zelfvertrouwen, het weinige verantwoordelijkheidsgevoel, dat hij bezit, nog dalen, want er is niets fnuikender voor het zelfvertrouwen dan om onderwijs te *moeten* geven in vakken, welke men niet beheerscht. Dan zal hij zich afvragen, of dat alles wel ernst is, dan zal hij zich afvragen, wanneer hij terugblijkt op de jaren, waarin hij zelf in de burgermaatschappij onderwijs genoot, en zich voor den geest haalt de personen, die hem toen onderwezen, of het niet onverantwoordelijk is om de weerbaarmaking van de Nederlandsche jongelingschap grootendeels aan zijne handen toe te vertrouwen. In plaats van winst zullen wij in dit opzicht verlies bij dit a.s. kader boeken.

En nu die troep zelf. Hoe zal de troep reageeren op een dergelijk opleidingssysteem? De Hollander treedt in het algemeen niet met groot enthousiasme in de gelederen, doch hier staat tegenover, dat de ervaring heeft geleerd, dat wanneer hij goed geleid wordt, wanneer aan zijn vorming die zorgen worden besteed, welke het hooge belang van de weerbaarmaking der natie vereischen, dat hij dan niet alleen zonder morren, maar in het algemeen plichtsgetrouw, met opgewektheid en ijver de op zijne schouders gelegde onvermijdelijke verplichtingen vervult, dat hij dan na volbrachten eerste-oefeningstijd huiswaarts keert met een gevoel van waardeering, met het besef, dat er niet verscheidene maanden nutteloos zijn heengegaan, met het besef, dat hij iets geleerd

heeft, en met enig zelfvertrouwen voor de vervulling van de taak, die hem in de toekomst kan wachten. Hoe anders moet dat worden, wanneer zijn vorming in handen wordt gelegd van dilettanten, die zelf het vak niet verstaan. Ook hij zal zich afvragen of dit alles wel ernst is, hij zal ontevreden huiswaarts keeren met het gevoel, dat verscheidene maanden vrijwel nutteloos zijn heengegaan, hij zal missen het noodige zelfvertrouwen voor het vervullen van zijn mogelijke toekomstige taak, hij zal zich verongelijkt voelen, omdat aan zijn vorming niet die zorg is besteed, die hij redelijkerwijze mocht verwachten, omdat zijn geoeffendheid is gebleven beneden het toelaatbare minimum. Door de opleiding van de dienstplichtigen *thans* grootendeels te leggen in handen van het dienstplichtige kader, zal ons leger niet alleen **aanmerkelijk** inboeten aan geoeffendheid, maar bovendien zal de populariteit van ons leger, die toch al niet bovenmatig is, wederom een ernstigen klap krijgen.

De waarde van een troep moet bepaald worden naar zijn geoeffendheid en naar de tucht, die in dien troep heerscht.

Dat de geoeffendheid **aanmerkelijk** zal dalen, is naar mijne meening onbetwistbaar, maar bovendien zal door dit systeem de tucht in ons leger dermate dalen, dat de vraag gesteld mag worden, of dit leger wel een bruikbaar instrument blijft voor de verdediging van de groote, hooge belangen, waarvoor het kan worden gesteld. Vooral in ons land, waar het tuchtsgedoeve toch al niet zoo buitengewoon ontwikkeld is, zal het leger moeten zijn een school tot ontwikkeling van die tucht. Die tucht moet aan de dienstplichtigen geleerd worden door mannen, die in staat zijn om gezag uit te oefenen. Om gezag te kunnen uitoefenen, moet men geleerd hebben te gehoorzamen. Lezers, wat is er in dat opzicht te verwachten van onze a.s. dienstplichtige kaderleden na een opleiding van 3½ maand?

Het antwoord op die vraag kan zeer kort zijn: *niets*. Ik geloof, dat ik mij ontslagen mag achten dit nader aan te toonen; dit is toch vanzelf sprekend.

Concludeerende kom ik derhalve tot de uitspraak, dat, door *thans* de opleiding der dienstplichtigen grootendeels in handen te leggen van het dienstplichtige kader, de geoeffendheid van den troep zal dalen beneden het toelaatbare minimum, zonder noemenswaardige winst voor dit kader zelf, ja zelfs verlies op belangrijk gebied, dat de populariteit van ons leger wederom een ernstigen klap zal krijgen en niet in het minst, dat de tucht dermate zal zakken, dat een der fundamenten, waarop ieder legergebouw moet steunen, zal in elkaar storten.

Ik aarzel dan ook niet met volle overtuiging het navolgende te verklaren: *in de tegenwoordige omstandigheden beteekent het geven van de opleiding der dienstplichtigen grootendeels in handen van het dienstplichtige kader een ramp voor onze weermacht.*

Het is inderdaad zeer jammer, dat onze defensiebegroting een zeer hoog percentage aanwijst voor uitgaven van personeelen aard, waar-

door, omdat deze begrooting nu eenmaal practisch gebonden is aan een bepaalde som, de uitgaven van materieelen aard eenigszins in het gedrang kunnen komen. Maar hier stel ik tegenover de vraag, welke is de waarde van een weermacht, beschikkend over veel uitstekend en modern materieel, wanneer het personeel door geoefendheid en tucht ons in den steek laat? Wat heb ik aan al dat mooie materieel, wanneer de troep, die het moet bedienen, niet in staat is tot die bediening. Zij, die redeneeren: er moet zooveel af van personeel, want ik moet zooveel hebben voor materieel, stellen materieel en personeel tegenover elkaar, terwijl juist omgekeerd *het personeel en het materieel te zamen een harmonisch geheel moeten vormen*. Hoe dan ook, nimmer zullen naar mijne meening de uitgaven voor materieel mogen gaan ten koste van die hoedanigheid van het personeel, welke voor de bediening van dat materieel noodzakelijk moet worden geacht.

Men zal mij nu waarschijnlijk vragen: wat wilt ge dan in deze tijdsomstandigheden? Men wil mij of liever men kan mij geen verlenging van eerste-oefeningstijd van het dienstplichtige kader geven. Welnu, dan blijft er niets anders over, dan de eischen, aan dit kader te stellen, te verlagen en in deze tijdsomstandigheden genoeg te nemen met de aanvoerderstaak; men kan nu eenmaal geen ijzer met handen breken. Het is natuurlijk vanzelf sprekend, dat, om dit kader geschikt te maken voor aanvoerder, het noodzakelijk is het in nauw contact te brengen met den troep. De opleiding zal echter in handen moeten blijven van het beroepskader, op wiens schouders de zware taak moet blijven rusten van de vorming van troep met aanvoerders. Vervolgens zullen we moeten wachten tot de tijdsomstandigheden gunstiger worden, ten-einde òf verder te gaan in de richting van het militiestelsel, maar dan gebaseerd op een zeer deugdelijk stelsel van kadervorming, òf terug te keeren tot ons oude beproefde kader-militiestelsel, wat naar mijne meening nog altijd het aangewezen stelsel is voor ons land. Ik zie geen andere oplossing.

De slag bij Warschau.

DOOR

H. K. HARDENBERG,

Reserve-Kolonel der Infanterie.

Algemeene oorlogstoestand.

Polen is in oorlog met Sowjet-Rusland.

2 Russische legergroepen zijn aan weerszijden van de moerassen van Polesië Polen binnengedrongen.

De *Noordelijke legergroep*, bestaande uit 4 legers, van welke hij een het Cavalerie-korps GAY-KHAN is ingedeeld, heeft in den loop van de maand Juli 1920 de zich tegenover haar bevindende zwakkere Poolsche strijdkrachten, onder voortdurende bedreiging van haar Noordwestelijken vleugel, over een afstand van 500 km teruggedrongen. Deze richten zich thans opnieuw ter verdediging in achter de Omulew en de Bug. 100 km achter deze lijn ligt de Poolsche hoofdstad *Warschau*, beschermd door een bruggehoofdstelling, welke ter verdediging wordt ingericht en van een veiligheidsbezetting is voorzien.

De *Zuidelijke Russische legergroep*, bestaande uit 2 legers en een Cavalerie-leger onder BUDIENNY, dringt ongeveer gelijk sterke Poolsche strijdkrachten terug, welke aanvankelijk met succes in de Oekraïne optraden. Deze legergroep heeft 24 Juli 1920 den Oostelijken oever van de Styr en van de Zbrucz (30 tot 40 km Oostelijk van de Sereth) bereikt.

Tusschen de beide Russische legergroepen nabij Pinsk bevindt zich de legerafdeeling van MOZYZ.

Bijzondere oorlogstoestand aan Poolsche zijde.

Op het *Zuidfront* bevinden zich, van rechts naar links gaande, het Oekraïnsche Leger, het 6e Leger (achter de Sereth), het 2e Leger (achter de Styr) en het 3e Leger (nabij Kowel).

Met de verdediging van het *Noordoostfront*, hetwelk van de verschafte legerplaats Brest-Litowsk langs de Bug naar Malkin, vandaar naar Ostroleka en verder langs de Omulew loopt, zijn belast: een legerafdeeling onder den generaal SIKORSKI, het 4e Leger, het 1e Leger en een legerafdeeling onder den generaal ROJA.

De Opperbevelhebber, die zich te Chelm achter den linkervleugel van het Zuidfront bevindt, was voornemens hardnekkig weerstand te doen bieden achter de Bug en door een tegenaanval uit de omgeving van Brest-Litowsk den verderen opmarsch der Noordelijke Russische legergroep tot staan te brengen. Als deze legerplaats onverwacht spoedig den vijand in handen valt, ziet hij van zijn voornemen af, trekt het

3e Leger van Kowel achter de Bug en begeeft zich op 2 Augustus naar Warschau.

Bij Malkin houden de daar aanwezige onderdeelen van het 4e Leger tegenover een Russischen aanval stand. Op het Zuidfront bij Brody heeft een op 3 en 4 Augustus met een Poolse divisie op onderdeelen van het Cavalerie-leger BUDIENNY ondernomen aanval succes.

Het moreel van het meerendeel der Poolse troepen is echter door de langdurige terugtochten ernstig geschokt, het vertrouwen, ook dat der burgerbevolking, in een goeden uitslag der operatiën gering.

De levensbelangen van den jeugdigen Poolse staat zijn in gevaar en niet alleen Polen, nagenoeg geheel West-Europa ziet zich bedreigd door de successen der Sowjet-republieken, wier agenten in den rug van het leger de instelling van een bolsjewistischen Poolse staat propageeren en de verdere doordringing van het bolsjewisme naar het Westen en de wereldrevolutie aankondigen.

De Geallieerde Mogendheden, wier vertegenwoordigers te Spa bijeen zijn, hebben niet kunnen besluiten troepenversterkingen naar Polen te zenden, maar zij hebben daar gedelegeerden, waaronder den generaal WEYGAND, den gewezen Chef van den Staf van FOCH, en Frankrijk zal aanvulling van krijgsbenoodigdheden zenden, want er is in Polen zelfs geen munitiefabriek. Deze aanvullingen kunnen Polen alleen bereiken langs de corridor van Danzig en het is de vraag, of zij tijdig ter plaatse zullen zijn.

Gegevens betreffende de wederzijdsche strijdkrachten en -middelen.

Het Poolse leger is zeer heterogeen van samenstelling. Vele officieren en manschappen hebben in het Duitsche, het Oostenrijksche of het Russische leger gediend. 5 divisiën zijn in Frankrijk opgericht met een kern van Amerikaansche Polen. Na aanvulling met talrijke vrijwilligersverbanden is het ten slotte mogelijk 7 legers (No. 1 t/m 6 en het Oekraïnsche) te formeeren, elk uit 2 tot 5 divisiën en een Cavalerie-Brigade samengesteld.

Er is geen legerkorpsverband. De sterkte der legers is echter nauwelijks die van een legerkorps; zij wisselt af van 12.000 tot 38.000 strijders. De totale sterkte der Poolse strijdkrachten in de beslissende periode van den oorlog wordt op \pm 191.000 man geschat.

De encadreering is slecht. Tusschen de hoogere aanvoeders rijzen telkens conflicten; aan stafofficieren is een groot tekort. De geoefendheid van den troep en vooral de schietvaardigheid zijn gering, de materiele uitrusting is slecht. Er zijn niet minder dan 6 soorten geweren in handen van den troep. Men heeft echter vliegtuigen en pantserwagens.

Aan Russische zijde beschikt men voor de operatiën over 6 legers (III, IV, XII, XIV, XV en XVI), elk bestaande uit 4 of 5 divisiën (bij het IVe Leger bovendien het Cavalerie-korps GAY KHAN).

Voorts heeft men het Cavalerie-leger BUDIENNY, hetwelk nog slechts kort te voren is opgericht en zelfs niet over alle noodige uniformen beschikt.

De sterkte der Russische legers wisselt af van 18.000 tot 30.000 strijders; hunne totale sterkte in de beslissende periode wordt op 173.000 man geschat, is alzoo geringer dan de Poolsche.

Het contingent bestaat voor het grootste deel uit boeren, voorts uit communistische werklieden, die vooral op plunderen bedacht zijn. De hoogere aanvoerders zijn zeer jong. In hun staven bevinden zich gewezen stafofficieren van het czaristische leger. Bij elk leger is een volkscommissaris, met wiens wenschen terdege rekening wordt gehouden.

De tucht is streng, de geoefendheid en de uitrusting zijn over het algemeen niet beter dan bij de Polen. Om in een gemis aan treinen te voorzien, zijn bij elk leger 10 tot 15.000 boerenwagens ingedeeld. Er is een tekort aan verbindingsmiddelen.

Gegevens betreffende het operatietooneel (zie schets).

Ten Oosten van de Bug scheiden de moerassen van Polesië het oorlogstoonneel in 2 afzonderlijke operatietooneelen. Meer Westelijk is een gezamenlijk optreden der gescheiden Russische legergroepen mogelijk.

De belangrijkste hindernis, welke zij na het overschrijden van de Bug zullen ontmoeten, is de *Weichsel*, welke tusschen Deblin en Warschau in een breed dal stroomt, een diepte van 1,50 m en een breedte van \pm 1000 m heeft. Hooger op, waar zij de bergen tusschen Lublin en Kielee doorsnijdt, zijn de oevers hoog en steil.

Achter haar zijrivier de *San* kan men een in Galicië doorgedrongen aanvaller tot staan brengen.

Deblin, waar de *Wieprz* in de Weichsel stroomt, is omgeven door een vestinggordel (*Ivangorod*), aangelegd met het oog op een bedreiging uit het Westen, doch ook tegen een aanval uit Oostelijke of Zuidoostelijke richting verdedigbaar.

Warschau, op het hoogste punt der Mazovisehe vlakte gelegen, waar de groote wegen van Ostroleka, Ostrow, Siedlee en Deblin en de spoorwegen van Bielystok, Brest-Litowsk en Deblin samenkomen, is op den Oostelijken Weichsel-oever beschermd door een 45 km lange bruggehoofdstelling.

Deze ontleent een groot deel van hare waarde aan de haar omringende moerassen en open terreinen. Bij Radzimin vindt men niet alleen drassige weilanden, maar ook duinen.

Op den Noordelijken vleugel bij Serock is de stelling aangeleund aan de Bug, welke 150 m breed en \pm 2,50 m diep, doch hier en daar doorwaadbaar is. De oevers zijn op vele plaatsen moerassig.

Voor een verlenging van de Weichsel-linie in ongeveer Noordelijke richting kan de *Narew* met een harer zijriviertjes, de *Orzyc*, dienen, dan wel meer achterwaarts de *Wkra*. De *Orzyc* heeft lage, drassige

oevers en kan na een regenperiode een ernstige hindernis vormen. De Wkra is weliswaar 60 m breed, maar bijna overal doorwaadbaar. De Oostelijke oever is met boschjes bedekt.

Nabij de samenkomst van Wkra met Bug en van Bug met Weichsel ligt de versterkte legerplaats Modlin (Nowo-Georgiewsk). Zij is gedeeltelijk vernield, maar van nog uit den wereldoorlog dateerende veldwerken en hindernissen voorzien. De moerassen nabij de rivierknoopen vergemakkelijken een verdediging.

Na haar samenkomst met de Bug stroomt de Weichsel aanvankelijk in nagenoeg Noordwestelijke richting. Haar breedte is hier verminderd en bedraagt bij Plock en Wloclawek slechts 400 m. Zij kan als aanvoerweg dienen en voor het geval een aanvaller Noord van Warschau mocht doordringen, om de verbinding met Danzig te bedreigen, dekt zij den spoorweg, die vandaar over de versterkte plaatsen Bromberg, Thorn, Wloclawek en over Lowicz naar Warschau voert.

Het besluit van den Poolschen Opperbevelhebber.

Aan het hoofd van de Poolsche legers staat Maarschalk PILSUDSKI, het Hoofd van den Poolschen staat, bij wien dus zoowel de militaire, als de politieke leiding van den oorlog berusten. Hij is in 1920 53 jaar oud. Men schrijft hem veel gezond verstand, een oorspronkelijken geest en zin voor humor toe. Zijn ruwe openhartigheid is algemeen bekend.

Zijn loopbaan, eerst als organisator van het verzet tegen de Russische onderdrukking, daarna als Commandant van een vrijwilligerskorps in den wereldoorlog, is rijk aan ervaringen geweest.

Na de afkondiging van de onafhankelijkheid der Poolsche republiek door den Rijksdag met algemeene stemmen tot Hoofd van den Staat gekozen, heeft hij met zijn ouden vriend SOSNKOWSKI, den Minister van Oorlog, een leger opgericht; maar heeft hij ook de geschiktheid dit strategisch te leiden?

Zij, die hem intiem kennen, beweren, dat hij sedert 1908 de Napoleonische oorlogvoering bestudeert en daarvoor een bijzondere voorliefde heeft. Tot dusverre is van een toepassing van de Napoleonische beginselen niet veel gebleken.

Als hij op 2 Augustus in de hoofdstad terugkeert, is de vijand meester van meer dan de helft van het Poolsche grondgebied en ziet hij zich wederom voor de taak gesteld Polen te bevrijden, ditmaal niet van de czaristische onderdrukking, maar van de bolsjewistische overheersing.

Velen beschouwen die taak als hopeloos, ook hijzelf is, onder den indruk van den tegenslag bij Brest-Litowsk, niet hoopvol gestemd.

In het Generale Staf-gebouw op het Saskiplein vindt hij zijn Chef van den Generalen Staf, generaal ROZWADOWSKI. Deze is jonger dan de meeste andere generaals en vooral om die reden door PILSUDSKI tot zijn tegenwoordige functie beroepen. Zijn grootste verdienste is zijn ijzeren energie.

In een ander lokaal van hetzelfde gebouw zit de generaal WEYGAND, die eerst 25 Juli is aangekomen en de niet scherp omlijnde, maar delicate taak van militairen raadgever van den Poolschen Generalen Staf vervult. Van hem wordt gezegd dat, waar hij kwam, orde, intellect en succes begonnen te heerschen. Zijn rustig glimlachend optimisme zou hier op een zware proef worden gesteld.

Het treft PILSUDSKI, dat beide generaals schriftelijk met elkaar van gedachten wisselen. ROZWADOWSKI is zeer vruchtbaar aan plannen en komt telkens met een nieuw aan. En met de plannen, die uit de bureaux van WEYGAND komen, kan hij zich nooit vereenigen. PILSUDSKI krijgt dan ook den indruk, dat, als hij er niet bij is, de besprekingen een minder aangenaam karakter dragen. De Minister van Oorlog SOSNKOWSKI treedt dan als bemiddelaar op.

Thans wordt in tegenwoordigheid van PILSUDSKI geconfereerd. Deze zegt bij die besprekingen niet veel.

Allen zijn het er over eens, dat het er den Russen voor alles om te doen zal zijn, zich van Warschau meester te maken. Maar zullen zij zich aan een frontaanval op de bruggehoofdstelling wagen, dan wel deze met hunne hoofdkrachten in het Noorden omgaan, om meer Westelijk de Weichsel te forceeren en Warschau in den rug te bedreigen? De geschiedenis van Polen geeft van dit laatste een voorbeeld en de verbindingen met Danzig zouden in dit geval ernstig bedreigd worden.

Van een passieve verdediging van de Weichsel verwacht men niets goeds. WEYGAND en SOSNKOWSKI spreken voortdurend van den Marne-slag. Zij willen, naar het voorbeeld van JOFFRE, de legers achter de San en de Weichsel hergroepeeren en dan op den Noordelijken vleugel een tegenaanval doen.

ROZWADOWSKI is er tegen. Hij voelt niets voor een herhaling van de Marne en als Oost-Galiciër nog minder voor een teruggaan achter de San.

„Achter de San” was de leuze der Oekraïnsche nationalistten, die hun grens tot aan die rivier uitgebreid wilden zien.

PILSUDSKI kan niet onmiddellijk een besluit nemen. Hij belooft echter op 6 Augustus zijn beslissing kenbaar te zullen maken.

In den avond van 5 Augustus trekt hij zich na afloop van zijn andere ambtsbezigheden in zijn kabinet terug en tracht in den daarop volgende nacht tot een besluit te komen. Het is, naar hijzelf schrijft, een moeilijke bevalling geweest.

Van een tegenaanval op den Noordelijken vleugel beloofde PILSUDSKI zich geen succes. Hij verwachtte daar overal op sterke vijandelijke krachten te stooten. De tegenaanval moest van den Zuidelijken vleugel uitgaan. Dit had het groote voordeel, dat men zich tot op zekere hoogte onafhankelijk maakte van de handelingen van den tegenstander. Wat deze ook deed: frontaal aanvallen of in het Noorden omvatten, dan wel omtrekken, men trof hem steeds op een gevoelige plaats.

De groote moeilijkheid was echter om aan de noodige troepen voor de uitvoering van den tegenaanval te komen.

Behalve over de bezetting van Warschau beschikte PILSUDSKI niet meer over reserves en hij achtte het in de gegeven omstandigheden niet doenlijk de hoofdstad, welke een paniek nabij was, te veel van troepen te ontbloeten.

Het was hem opgevallen, dat het 4e Leger aan de Bug langer weerstand had geboden dan andere eenheden. De natuurlijke terugtochtslijn van dat leger liep naar het Weichselvak tusschen Deblin en Warschau. Daar waren geen bruggen of andere overgangsmiddelen. Als de vijand sterk opdrong, kon de toestand er critiek worden. Droeg men de bezetting van dit vak aan andere troepen op, dan kon het 4e Leger op Deblin teruggaan en kreeg men de beschikking over een offensieve groep. Verder konden van het Zuidfront, waar het moreel het minst had geleden, nog enkele divisieën worden aangetrokken. De afstand was wel groot, maar vervoer per spoor was nog mogelijk, daar de vijandelijke cavalerie in bedwang werd gehouden.

In het geheel konden aldus een 5-tal divisieën worden vereenigd. Het was niet veel in vergelijking met de geheele macht, waarover men beschikte. Maar, hoe dikwijls PILSUDSKI ook op het punt stond, wijziging in deze sterkteverhouding te brengen, hij kwam er telkens van terug.

Het was niet het eenige zwakke punt van zijn plan, waarover hij zich ongerust maakte.

De terugtochtslijn van het 4e Leger, dat nog in gevechtsaanraking met den vijand was, liep niet recht achteruit.

Zou het mogelijk zijn het bij Deblin te vereenigen en zou men die verzameling geheim kunnen houden, om de manoeuvre verrassend te kunnen inzetten?

Ook de dekking van de manoeuvre tegen een aanval van de Zuidelijke Russische legergroep zou, naar hij dacht, geen gemakkelijke taak zijn.

Den 6en Augustus te 6.00 meldt de generaal ROZWADOWSKI zich bij hem aan om zijn beslissing te vernemen.

De Chef van den Generalen Staf brengt een schets mede met een nieuw plan, hetwelk hij den Opperbevelhebber voorlegt. Deze gaat er niet op in. Hij stelt ROZWADOWSKI in kennis met zijn besluit en bepaalt in overleg met hem de zône, waar het 4e Leger zich moet concentreren, en de taak der eenheden, welke zich tegenover de Zuidelijke Russische legergroep bevinden.

Op deze beslissingen van den Opperbevelhebber is het nog dienselfden dag uitgevaardigde, door den Chef van den Generalen Staf onder-teekende bevel voor de hergroepering gegrond.

Het bevel van 6 Augustus.

„Met het oog op het snelle verloop van 's vijands operatiën op „Poolsch grondgebied” luidt de aanhef van dit bevel, „en zijn krachtige

„pogingen om de Bug te overschrijden en op Warschau aan te rukken, „heeft de Opperbevelhebber besloten het Noordoostfront achter de „Weichsel terug te brengen en bij Warschau een grooten slag aan te „nemen”.

De hoofdweerstandslijn zal loopen achter de Sereth of de Strypa, over de bruggehoofden aan de Wieprz bij Deblin en bij Warschau en voorts achter de Narew en de Orzyc.

Er zal een Noordfront, een Centrum en een Zuidfront zijn.

Het *Noordfront*, hetwelk het meest bedreigd is, wordt onder de bevelen van den generaal HALLER gesteld. Het is verdeeld in 3 vakken.

Noord van de bruggehoofdstelling Warschau van en met de vesting Pultusk tot aan de Duitsche grens komt het uit de legerafdeelingen SIKORSKI en ROJA en andere (waaronder nieuw opgerichte) onderdeelen samengestelde 5e Leger, aan welks hoofd de generaal SIKORSKI treedt. Het moet alle vijandelijke pogingen tot doorbreking afslaan en de beschikbare cavalerie tegen 's vijands Noordelijken vleugel inzetten.

Voor de verdediging van het *middenvak*, de bruggehoofdstelling Warschau, krijgt de Militaire Gouverneur aldaar de beschikking over de terugtrekkende onderdeelen van het 1e Leger, welke met een divisie versterkt worden. Zijn taak is alle aanvallen af te slaan en den vijand zooveel mogelijk verliezen toe te brengen.

Zuid van het bruggehoofd tot en met Deblin moet het nieuw samengestelde 2e Leger de Weichsel bewaken, e.q. verdedigen.

Voor het *Centrum*, hetwelk zich Zuidoost van Deblin tot Brody (n.i.) uitstrekt, worden het 4e en 3e Leger bestemd.

Het 4e Leger moet zich bij Kock, Lysiboki en Deblin (n.i.) samentrekken, met het doel een tegen Warschau aanvallenden vijand in flank en rug aan te vallen en daartoe, in de diepte geëchelonneerd, in de algemeene richting MINSK MAZOWIECKI vooruit te gaan.

Het 3e Leger krijgt als taak de verzameling van het 4e Leger in Oostelijke en Zuidoostelijke richting te dekken en met een gedeelte van zijn krachten den aanval van het 4e Leger te begeleiden in de richting van Lukow.

Op het *Zuidfront*, waarvan Brody den Noordelijken vleugel vormt, is het 6e Leger belast met het vasthouden van den vijand en de dekking van Lemberg e.o. en de petroleumbronnen aldaar.

Het blijft in het Zuiden aangeleund aan het Oekraïnsche leger.

De terugtocht van de legers van het voormalige Noordfront moet in den nacht van 7/8 Augustus aanvangen. De wijze van uitvoering wordt tot in bijzonderheden geregeld.

De uitvoering van het bevel van 6 Augustus en de daarin aangebrachte wijzigingen.

Op 7 Augustus gaat Russische Cavalerie bij Rozan over de Narew. De hier aanwezige Poolse Cavalerie trekt terug achter de Orzyc.

Op 8 Augustus vallen de Russen de vesting Pultusk aan.

PILSUDSKI confereert met ROZWADOWSKI en WEYGAND. Men heeft den indruk, dat een gedeelte van het IVe Russische Leger, waarbij het Cavalerie-korps GAY KHAN is ingedeeld, in Westelijke richting in opmarsch is naar de corridor van Danzig. Er wordt besloten het 5e Leger te versterken met een divisie en een brigade uit de bruggehoofdstelling van Warschau en de *taak van dat leger wordt gewijzigd*. Het moet nu: den vijand zijn verderen voertmarsch tusschen Modlin en de Deutsche grens beletten;

den spoorweg Modlin—Mława dekken;

den vijand den toegang tot Poolsch-Pommeren ontzeggen; voorts met een divisie infanterie en de brigade cavalerie een stoot doen in de richting van Ostroleka in den rug van de omtrekkende vijandelijke afdeelingen.

De Commandant van het *Zuidfront* krijgt bevelen, welke de strekking hebben, den zich daartegenover bevindenden vijand door actief optreden in zijn vrijheid van handelen te belemmeren.

Nog voor het 5e Leger verzameld is, maken de Russen zich meester van Ciechanow en bevindt hunne cavalerie zich ten Westen van den spoorweg van daar naar Mława.

In den avond van 11 Augustus vallen zij over het geheele front Pultusk—Ciechanow aan en dringen de zich in deze lijn bevindende Poolse troepen terug.

De generaal WEYGAND vestigt er in een Nota aan den legercommandant, den generaal SIKORSKI, diens aandacht op, dat het welslagen van het operatieplan van den Opperbevelhebber vordert, dat een aanval op het Noordfront uiterlijk in de lijn Seroek—Modlin tot staan wordt gebracht. Hij geeft in overweging het 5e Leger achter de Wkra gereed te stellen voor een aanval in Noordoostelijke richting. De Nota wordt gevolgd door een door ROZWADOWSKI onderteekend bevel, hetwelk van denzelfden gedachtengang uitgaat. De uitvoering wordt vertraagd door ontvangst van een bevel van den Frontcommandant, den generaal HALLER, die gelijktijdig tot een andere oplossing is gekomen. Nadat dit laatste bevel buiten werking is gesteld, geeft SIKORSKI bevelen voor het innemen van een afwachtingsopstelling achter de Wkra, welke op 13 Augustus wordt betrokken. Daar Sachocin inmiddels door den vijand bezet is, moet de linkervleugel worden teruggebogen en is een tegenaanval van den aanvang af op de linkerflank bedreigd.

Ook in den rug van het 5e Leger bevinden zich vijandelijke afdeelingen.

De Minister van Oorlog SOSNKOWSKI richt de Beneden-Weichsel ter verdediging in en doet de bruggehoofden bij Wyszogrod, Plock en Wloclawek bezetten door een nieuw opgerichte „Afdeeling van de Beneden-Weichsel.”

Te 12.00 van 13 Augustus worden te Warschau draadlooze bevelen

voor de legers der Noordelijke Russische legergroep opgevangen. Op 14 Augustus, bij het aanbreken van den dag, zal het XVIe Leger op het bruggehoofd van Warschau aanvallen en het moet den volgenden dag reeds de lijn Jablonna—Wawer—Karczew—Osieck bereikt hebben.

Het bekend worden van dit bevel maakt te Warschau diepen indruk. De Frontcommandant, die beducht is, dat de bezetting der bruggehoofdstelling het élan van den Russischen aanval niet zal kunnen weerstaan, gelast SIKORSKI zijn tegenaanval bij het aanbreken van den 14den in te zetten. Diens leger is nog niet operatievaardig. Een nieuw opgerichte brigade heeft eerst den 13den hare mitrailleurs ontvangen en is nog bezig ze te verdeelen, andere eenheden zijn nog niet compleet of zelfs nog niet ter plaatse. Toch gaat het tegen het middaguur van den 14den vooruit.

Daar ook de Russen dien dag aanvallen, ontstaat een reeks van ontmoetingsgevechten, welke tot in den nacht van 14/15 worden voortgezet. Een beslissing blijft uit, maar de toestand is opgehelderd. Men heeft 2 divisiën van het IIIe, 4 van het XVe en 1 divisie van het IVe Leger tegenover zich.

Aan Poolsche zijde zijn zware verliezen geleden, sommige onderdeelen zijn gedesorganiseerd, maar te 2.00 van den 15den telefoneert SIKORSKI, dat met het aanbreken van den dag de aanval moet worden voortgezet. Ook de Russen vallen dien dag weer aan tussehen Sachocin en Borkowo, maar zij worden over de Wkra teruggeworpen.

Op hetzelfde oogenblik, dat het 5e Leger op 14 Augustus zijn aanval begon, is in de bruggehoofdstelling Warschau de vrees van den Generaal HALLER bewaarheid geworden. Bij Radzymin, waar de Russen hun hoofdaanval deden, is slechts zwakke weerstand geboden en een van de best ingerichte punten der stelling is verloren gegaan. Tegenaanvallen op 14 en 15 Augustus hebben hier geen duurzaam succes.

In den loop van den 15den wordt bij het Algemeen Hoofdkwartier een Russisch bevel opgevangen, blijkens hetwelk 2 divisiën van het IVe Leger in de richting van Plonsk, in den rug van het 5e Leger zullen aanvallen, in samenwerking met een van den rechtervleugel van het XVe Leger uitgaanden flankeerenden tegenaanval.

Hoewel hij op dit oogenblik over geen enkele reserve beschikt, zet SIKORSKI op 16 Augustus zijn aanval in Noordoostelijke richting voort en neemt Nasielsk.

Het is het eerste groote succes. Het vijandelijk front is doorbroken, een gedeelte gaat op Ciechanow, een ander op Pultusk en Serock terug. De Polen zijn echter zoo uitgeput, dat van een onmiddellijke vervolging moet worden afgezien.

Tegen Plonsk zijn 2 Russische divisiën vooruitgegaan, maar haar optreden was onzeker en van elders aangevoerde versterkingen hebben den toestand gered.

Ook voor Wloclawek is een Russische divisie verschenen; de Poolsche

bezetting is op den Zuidelijken Weichsel-oever teruggetrokken. De spoorweg Warschau—Danzig ligt nu onder vijandelijk geschutvuur en bij Plock verschijnen Russische verkenningsdetachementen.

Dienzelfden dag (16 Augustus) is de door PILSUDSKI bevolen manoeuvre van achter de Wieprz ingezet.

Reeds in den avond van 12 Augustus had de Opperbevelhebber zich met een gevechtsstaf van 5 officieren naar Pulawy begeven, om de manoeuvre persoonlijk voor te bereiden en te regelen.

Als hij daar aankomt, zijn reeds 4 divisiën aan de Wieprz. De terugtocht van het 4e Leger was goed verlopen, de vijand vervolgde niet. De 2 divisiën van het 3e Leger, die aan de manoeuvre zullen deelnemen en resp. 150 en 250 km van het haar aangewezen concentratierayon verwijderd waren, volbrengen haar marsch daarheen op schitterende wijze. Zij werden bij haar afmarsch door onderdeelen van het XIIe Russische leger vervolgd, doch verschaften zich door tegenaanvallen lucht. Een divisie veroverde zelfs 8 vijandelijke kanonnen. Zij werd bij Sokal ingeladen en verder per spoor vervoerd; de andere moest den geheelen weg marcheerende afleggen. De reeds aangekomen divisiën zijn vermoeid, er zijn veel zieken, maar het moreel is beter dan PILSUDSKI gedacht had. Hij inspecteert ze en spreekt de officieren en manschappen toe. De toestand, waarin de uitrusting verkeert, is treurig. Bij een divisie, welke hij inspecteert, defileert de helft der manschappen op bloote voeten. Hij heeft nog nooit zoo'n bedelaarstroep gezien.

De inlichtingen, welke men op dit frontgedeelte van den vijand heeft, zijn schaars, men meent de legerafdeeling MOZYRZ voor zich te hebben, maar weet niets van hare samenstelling.

Blijkens luchtverkenningen hebben groote verplaatsingen van voertuigen uit Noordelijke richting naar Lukow en Zelechow plaats.

Op 15 Augustus dringt het Cavalerieleger BUDIENNY het 6e Poolse Leger terug in de richting van Lemberg.

In den morgen van 16 Augustus vangt de manoeuvre aan.

De twee divisiën van het 3e Leger gaan met een Cavalerie-Brigade op den rechtervleugel van Chelm en Lublin tegen Wlodawa en Radzyn vooruit, de rechter divisie werpt een divisie van de legerafdeeling MOZYRZ terug.

Van de 3 divisiën van het 4e Leger moet de *rechter* van Kock over Lukow naar Siedlee, de *middelste* van Lysiboki over Zelechow naar Koluszyn en de *linker* van Deblin over Garwolin en Kolbiel naar Minsk Mazowiecki vooruitgaan.

De linker divisie valt een divisie van de legerafdeeling MOZYRZ verrassend in de flank en jaagt haar uiteen.

's Avonds is de lijn Wlodawa—Radzyn—Zelechow—Garwolin bereikt.

Een divisie van het 2e Leger, die achter de Weichsel ten Noorden van Deblin in stelling is, doch wier taak door het veldwinnen van het

4e Leger vervallen is, wordt als *algemeene reserve* te Deblin samengetrokken.

Den 17en wordt de manoeuvre voortgezet, zonder dat veel weerstand wordt ondervonden. De linker divisie maakt zich in den nacht van 17/18 Augustus meester van Kolbiel en bereikt den 18en Minsk. Zij is met twee divisiën van het XVIe Leger in gevecht geweest. Ook een divisie van het 1e Poolsche Leger, die tot de bezetting van de bruggehoofdstelling Warschau behoort, en langs den weg Warschau—Minsk oprukte, heeft aan het gevecht deelgenomen. Beide vijandelijke divisiën zijn in wanorde teruggegaan.

Op den rechtervleugel zijn de overblijfselen van de legerafdeeling MOZYZ op Brest—Litowsk teruggetrokken.

De lijn Slowatycze—Biala—Miedzyrzec—Siedlee—Kaluszyn—Minsk is bereikt. In twee dagen is een afstand van ± 80 km afgelegd. In het geheel zijn 10.000 krijgsgevangenen gemaakt en 40 kanonnen veroverd.

PILSUDSKI stelt de divisie van het 1e Leger, die aan het gevecht bij Minsk heeft deelgenomen, onder de bevelen van den Commandant van het 4e Leger en begeeft zich naar zijn hoofdkwartier te Warschau, om de samenwerking met de andere legers en de vervolging te regelen.

Hier is men aanvankelijk nog verre van zeker, dat een beslissende overwinning is behaald.

Het 5e Leger heeft op 17 Augustus de Narew bereikt en Pultusk genomen. Zijn gros is op 18 Augustus tegen Ciechanow ingezet, maar ondervindt daar krachtigen weerstand. Over de handelingen van het IVe Russische Leger verkeert men in volslagen onzekerheid. Vijandelijke cavalerie valt op Plock aan en maakt zich meester van een gedeelte van de stad. De Opperbevelhebber is echter overtuigd, dat de Russen wel zullen aftrekken en doet een bevel voor de vervolging uitvaardigen.

Beschouwingen.

Maarschalk PILSUDSKI heeft met zijn stout beraamde en gelukkig uitgevoerde operatie Polen van den ondergang gered.

Als de door hem bevolen vervolging wordt ingezet, blijkt, dat de Noordelijke Russische legergroep met groote snelheid terugtrekt.

Het XVIe Leger, op welks terugtochtslijn het 4e Poolsche Leger zich reeds op 18 Augustus bevindt, geraakt in algeheele oplossing. Het IIIe en XVe leger onttrekken zich ten Noorden van de Bug betrekkelijk goed aan de vervolging. Het IVe Leger met het Cavalerie-korps GAY-KHAN tracht nog langs de grens te ontkomen, maar wordt zoo goed als geheel tot den overgang op Duitsch grondgebied gedwongen. In het geheel worden 66.000 krijgsgevangenen gemaakt, 231 kanonnen en 1.023 mitrailleurs veroverd. Wat er overblijft van de Noordelijke legergroep wordt bij Wilno, Grodno en Bialystok opnieuw gegroepeerd,

maar moet voor een nieuwen aanmarsch der Polen wijken. Ook de Zuidelijke legergroep is teruggegaan. De Sowjet-regeering ziet aan al haar verwachtingen den bodem ingeslagen. Polen heeft als de „gendarme” van Europa den indringer, die zijn rust dreigde te verstoren, tot rede gebracht. Niet alleen Polen, het grootste deel van West-Europa mag PILSUDSKI dank weten voor de rol, die hij daarbij vervulde.

Zijn succes heeft niet alleen bewondering, het heeft ook verwondering gewekt. Na het wonder van de Marne heeft het wonder van Polen de algemeene aandacht getrokken en de voornaamste deelnemers aan dit wereldgebeuren, zoowel aan Poolsche als aan Russische zijde, hebben zich geroepen gevoeld persoonlijk de pen op te nemen, om het verloop daarvan met zijn plotselinge ommekeer te verklaren. Ook critiek op sommige der getroffen maatregelen is niet uitgebleven.

De generaal CAMON betreurt het in zijn: „*La Manoeuvre libératrice du Maréchal Pilsudski contre les Bolchéviks*”, dat getracht is een verdedigingsfront te vormen achter de Narew en de Orzyc. Een op den Noordelijken Bug- en Weichseloever opereerende eenheid liep gevaar afzonderlijk verslagen te worden. Men had z.i. kunnen volstaan met een bezetting van de versterkte legerplaats Nowo-Georgiewsk (Modlin). Het kwam er slechts op aan 5 of 6 dagen tijd te winnen en dat kon men ook achter de Weichsel doen. Het front zou dan verkort zijn en daardoor zouden krachten gewonnen zijn voor een ook door PILSUDSKI zoo vurig begeerde versterking van de groep, waarmede hij den beslissenden stoot wilde doen.

Theoretisch wordt aldus een verbetering van het operatieplan verkregen. Of de wijziging in de practijk zou hebben voldaan, valt uit den aard der zaak niet uit te maken. Zij heeft de vuurproef niet doorstaan.

Een actieve verdediging van de Weichsel zou bij SIKORSKI in goede handen geweest zijn; van de uitkomst van een passieve verdediging van Modlin kan men, op grond van de in de bruggehoofdstelling Warschau opgedane ervaring, geen groote verwachtingen koesteren.

Allerminst zou de wijziging instemming hebben gevonden bij de medewerkers van PILSUDSKI, die zich, meer nog dan de Opperbevelhebber zelf, zorgen maakten voor een bedreiging van Warschau uit het Noorden en voor de verbindingen met Danzig. Zij beschouwden zijn oplossing reeds als een groot waagstuk.

Wanneer de Opperbevelhebber niet tevens dictator van Polen geweest was (CAMON merkt het zelf op), zou hij zijn plan vermoedelijk niet eens hebben kunnen verwezenlijken. Zijn ondergeschikten zouden, verschrikt over zijn onvoorzichtigheid, leden van den Rijksdag in den arm genomen hebben en de Regeering zou in haar ongerustheid het advies van andere generaals hebben gevraagd.

PILSUDSKI was zich van de gevaren, welke aan de uitvoering van zijn plan verbonden waren, bewust, maar hij was gewoon verantwoordelijkheden te dragen en hij schrikte er niet voor terug. Maar zelfs

hij, die almachtig heet te zijn, is er klaarblijkelijk voor teruggeschrikt, voor de verbetering van zijn plan alles op een kaart te zetten en het behoud van Warschau, zij het dan maar tijdelijk, in de waagschaal te stellen.

Het zijn *politieke redenen*, die hier den doorslag geven en zoo blijkt ook hier weer, dat de oude theorie, dat de politiek geen invloed op de strategie mag hebben, niet altijd opgaat. Het *oorlogsplan*, waarop de operatieplannen gegrond moeten zijn, zal steeds een compromis tusschen de politieke en de strategische eischen zijn.

Hier was geen in vreedestijd uitgewerkt oorlogsplan aanwezig, maar een improvisatie in het brein van den Dictator, tevens Opperbevelhebber, ontstaan. Reeds in 1918 had hij zich, blijkens zijn „*L'année 1920*”, zijn oorlogsdoel gesteld. De revolutie, die in het gevolg der Russische legers als uitvoerartikel werd meegevoerd, moest op zoo groot mogelijken afstand worden gehouden van het hart van den jongen, nauwelijks tot leven gebrachten staat. Vandaar dat zich tegenover den machtigen drang, die de Russen naar Warschau drijft, van Poolse zijde de vaste, alles overheerschende wil openbaart, de hoofdstad in geen geval in handen van den vijand te doen vallen, die er het centrum van een revolutie van zou maken.

PILSUDSKI weet, dat hij, door zijn beslissende groep zoo zwak te laten, in strijd met de theorie handelt, hij vindt het onzinnig, maar hij kan niet anders handelen.

En ook met bescheiden middelen weet hij veel te bereiken, want het geluk „das Glück des Tüchtigen” dient hem.

Hij denkt bij zijn manoeuvre al spoedig op weerstand te stooten, maar de Commandant van de Noordelijke Russische legergroep heeft zijn linker leger (het XVIe) in Noordwestelijke richting, naar Warschau aangetrokken.

Een voorgenomen versterking van deze legergroep met het XIIe Leger en het Leger van BUDIENNY is vertraagd geworden.

De Commandant der Noordelijke legergroep reageert eerst op 17 Augustus op de bedreiging van zijn Zuidflank. Hij gelast het XVIe Leger achter de Liwiec, de legerafdeeling van MOZYRZ in de lijn Janow—Biala—Slawatycze terug te gaan.

Het XIIe Leger krijgt opdracht met het gros zijner strijdkrachten in de lijn Chelm—Lubartow aan te vallen.

Het Cavalerie-leger BUDIENNY moet zich bij Wlodzimierz Wolynski verzamelen, om de aanvallende Poolse groep in den rug te vallen.

Van de uitvoering dezer bevelen komt niets terecht.

Het XVIe Leger en de afdeeling MOZYRZ waren reeds in wanorde teruggesloopt, het XIIe Leger grijpt niet in.

BUDIENNY handelt in flagranten strijd met het hem gegeven bevel. Hij blijft bij een door hem opgevat plan, om zich meester te maken van Lemberg en geeft dit eerst op, als hij ernstigen weerstand ontmoet in de omgeving van die plaats.

Zelfs waar de Russen een enkele maal een troef in handen krijgen, maken zij er geen gebruik van.

Reeds vóór de manoeuvre van PILSUDSKI een aanvang heeft genomen, valt een afdruk van zijn bevel van 6 Augustus, hetwelk zich op een te Chelm gesneuveld officier bevond, den Russen in handen.

Men hecht in het Russische hoofdkwartier echter geen geloof aan de waarde van dit stuk. Volgens den inhoud daarvan moesten de divisien van het 3e Poolse Leger reeds in afmarch zijn naar het Noorden en, naar het XIIIe Leger berichtte, vielen zij nog steeds aan.

De vraag of een *tegenaanval op den Noordelijken vleugel*, als door WEYGAND voorgesteld, succes zou hebben gehad, kan natuurlijk ook niet in het licht der ervaring worden beschouwd.

Hoe deze zich dien aanval heeft gedacht, is ons niet bekend. Men heeft het wel doen voorkomen of de aanval van het 5e Leger van achter de Wkra als een verbetering van het operatieplan in den door WEYGAND gewenschten zin moet worden opgevat (SIKORSKI „*La campagne Polono-russe de 1920*”). Deze aanval heeft groote waarde gehad, ook omdat hij 's vijands aandacht van de manoeuvre van PILSUDSKI afleidde. Met een grotere macht uitgevoerd, zou hij in flank en rug minder bedreigd zijn geweest. Hij zou echter, zooals PILSUDSKI voorzag, op sterke vijandelijke krachten gestooten zijn.

Ingevolge een op 8 Augustus gedateerd bevel van den Commandant der Noordelijke Russische legergroep werd de hoofdaanval in het Noorden ingezet. Het IVe Leger moest met zijn gros bij Ploek de Weichsel forceeren en zich in de richting van Thorn beveiligen, het XVe Leger in de richting van Lowicz, het IIIe bij Wyszograd en Modlin van oever verwisselen.

Het XVIe Leger zou met zijn gros op den Noordelijken vleugel van de bruggehoofdstelling Warschau aanvallen, de legerafdeeling MOZYZR in de richting van Deblin vooruitgaan.

Dit alles kon PILSUDSKI niet bekend zijn, toen hij zijn bevel van 6 Augustus uitvaardigde, maar er was een omstandigheid, die er op wees, waar met groote waarschijnlijkheid bij den tegenstander een zwakke plaats zou zijn.

Na het voorbijgaan van de moerassen van Polesië moest tusschen de beide Russische legergroepen nog eenigen tijd een opening blijven bestaan. Vóór de samenwerking van beide legergroepen verzekerd was, bestond gelegenheid een slag te slaan. PILSUDSKI benutte die gelegenheid. Ook daarom komt ons zijn plan beter voor.

De geheele opzet was, naar de generaal CAMON aantoonde, in overeenstemming met de Napoleontische beginselen voor een *manoeuvre in den rug van den vijand*.

Wij zien er ook nog een zeer origineele en moderne zijde aan.

Het bevel van 6 Augustus verdeelt de 7 beschikbare zwakke legers (eigenlijk divisiegroepen) over een lijn van ± 800 km lengte, over de

heele breedte van Polen loopende. Het 5e Leger krijgt een vak van meer dan 80 km te verdedigen, het 1e Leger, voor de bezetting van de bruggehoofdstelling Warschau bestemd, een vak van 45 km, het 2e Leger, hetwelk slechts 2 divisiën telt, een vak van ± 75 km. Meer Zuidelijk zijn de vakken nog grooter.

De mogelijkheid, om op eenig punt een voldoende verdedigings- of aanvalskracht te ontwikkelen, schijnt bij deze frontuitbreiding uitgesloten. Het wordt een tirilleeren met legers.

Hoe is PILSUDSKI daartoe gekomen?

De uit de ervaringen van den wereldoorlog herboren zucht om zoo min mogelijk nationalen bodem aan den vijand prijs te geven, de vrees om omvat te worden en het streven om zelf te omvatten zullen niet vreemd geweest zijn aan zijn beslissing.

PILSUDSKI zelf geeft er een andere verklaring voor.

De in den wereldoorlog toegepaste methoden hebben z.i. niet voldaan. Hij heeft naar een nieuwe methode gezocht en meent deze gevonden te hebben in, wat hij noemt, een „stratégie de plein air”, een strategie, waarbij meer lucht dan troepen in de groepeerings is.

Van een nadere ontwikkeling van deze methode onthoudt hij zich wijselijk.

De Deutsche Generale Staf heeft destijds van het Schlieffensche ideaal, de dubbele omvatting, moeten afzien, omdat aan de sterkte van het Deutsche leger enkele legerkorpsen ontbraken.

PILSUDSKI neemt, zonder over een millioenenleger te beschikken, het front van een millioenenleger in.

Desniettemin gelukt het hem op 17 Augustus op een frontgedeelte van ± 140 km breedte met 11 divisiën 14 Russische divisiën te omvatten, een krachtsconcentratie, die *in de gegeven omstandigheden* voldoende blijkt, om den vijand op zijn geheele front tot den terugtocht te dwingen.

Onloochenbaar is dit een *groot strategisch succes*.

Men heeft, naar uit een uitlating in zijn boek blijkt, getracht dit succes te verkleinen, door aan te voeren, dat de Poolse veldtocht geen werkelijke oorlog, maar eigenlijk maar kinderspel was.

Met dergelijke argumenten komt men niet verder. Elke nieuwe oorlog brengt nieuwe verschijnselen, die bestudeering vereischen. Ons wil het voorkomen, dat de op een juiste waardeering van den tegenstander, van de eigen troepen en van het operatietooneel berustende strategie van PILSUDSKI zooal niet tot navolging dan althans tot nadenken behoort te stemmen.

Hij was overigens zelf met de door hem bereikte uitkomst niet tevreden. Een grooter deel van het Russische front had van zijn terugtochtlijn afgesneden kunnen worden. Het niet in allen deele opvolgen van zijn bevel voor de vervolging vergemakkelijkte den Russen den terugtocht.

Zichzelf verwijt PILSUDSKI op 18 Augustus de stootgroep, waarbij hij zich bevond, te hebben verlaten en naar Warschau te zijn gegaan. Alleen hier kon hij echter den toestand op de verschillende fronten overzien en de taken der legers opnieuw regelen.

Zijn aanwezigheid bij de stootgroep had onmiskenbare voordeelen gehad, zijn afwezigheid van het Algemeen Hoofdkwartier moest uit den aard der zaak tot vertraging in de uitgifte van een algemeen bevel voor de vervolging leiden. Deze had echter kunnen worden ingeleid door de tot de stootgroep behorende divisiën en ook deze schijnen niet dadelijk bevelen te hebben gekregen.

Aan een geïsoleerd vooruitgaan van deze divisiën over de Bug zouden echter gevaren verbonden zijn geweest, welke het behaalde succes in de waagschaal hadden kunnen stellen. Reeds bij het kruisen van de terugtochtslijn van het XVIe Leger was een mêlée ontstaan. Over de Bug had men de terugtochtslijn van het IIIe en XVe Leger gekruist. Het is de vraag of de stootgroep alleen dezen stroom had kunnen keeren. Ook hier wreekte zich weer de omstandigheid, dat men haar niet sterker had kunnen maken.

In het Algemeen Hoofdkwartier is men er zelfs aanvankelijk niet zeker van, dat een beslissende overwinning behaald is; men is daar nog bezorgd voor den toestand op den uitersten linkervleugel en geheel ongegrond is deze zorg niet. Als de Commandant van de Noordelijke Russische legergroep op 17 Augustus het XVIe Leger bevel geeft achter de Liwiec terug te gaan, gelast hij het IVe Leger zich met het Cavalerie-korps GAY-KHAN in den driehoek Przasnysz—Makow—Ciechanow te verzamelen en zich gereed te houden het 5e Poolse Leger in de flank te vallen. Het XVe Leger moet deze verzameling dekken en een gedeelte van zijn krachten op Plonsk dirigeren, het IIIe Leger moet achter Narew en Bug stelling nemen.

De Russische Opperbevelhebber heeft de hoop om bij Warschau een beslissing te verkrijgen zelfs nu nog niet opgegeven, hij is met de maatregelen van den Legergroepscommandant niet tevreden en wil het IVe Leger op den Zuidelijken Weichseloever naar Modlin, het Cavalerie-korps op Warschau gedirigeerd zien.

De Legergroepscommandant vestigt er echter zijn aandacht op, dat dit alleen dan uitvoerbaar zou zijn, als het XVe en IIIe Leger de hun oorspronkelijk opgedragen taak vervulden, „maar” zegt hij (en het zal SIKORSKI voldoening gegeven hebben, dit in de Russische geschiedbeschrijving van den slag te lezen) „zij worden voortdurend tegengehouden en verliezen hun aanvalskracht. De vijand bij Modlin is klaar, „blijkbaar sterk, want hoewel hij door 9 divisiën omvat is, behaalt hij „succes”.

Ook zonder dat aan den wensch van den Russischen Opperbevelhebber voldaan werd, was de toestand op zijn uitersten rechtervleugel al bedenkelijk genoeg. Het Cavalerie-korps was over een groote ruimte verspreid, het IVe Leger had de verbinding met de andere legers en

den Legergroepscommandant verloren. De Legercommandant ging van de eene divisie naar de andere, maar kreeg geen inzicht in den toestand. Op het bericht van den terugtocht van het IIIe en XVe Leger gaan de Divisie-Commandanten met de etappe-organen terug naar Grodno.

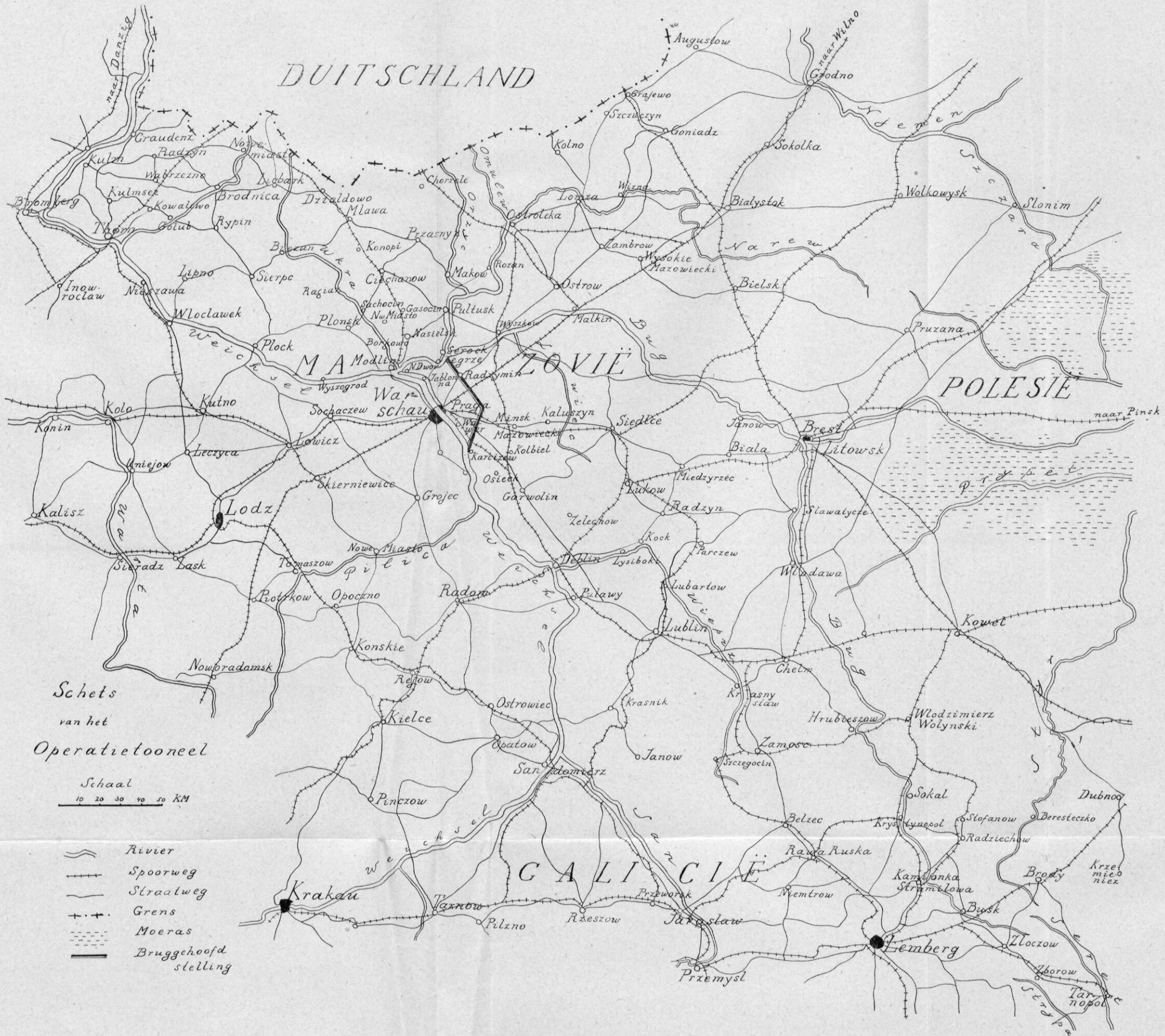
Alleen GAY-KHAN weert door handig manoeuvreeren en krachtig optreden tegen plaatselijke weerstanden nog eenigen tijd aan de hem van alle zijden omringende Poolsche troepen te ontkomen. Hij toont wat een goed Commandant onder moeilijke omstandigheden met zijn troep kan bereiken.

Ook in dit opzicht is de Poolsche veldtocht leerrijk, dat zij den machtigen invloed van de persoonlijkheid van den aanvoerder op het welslagen der operatiën in het licht stelt. SIKORSKI volstaat niet met aanvalsbevelen. In de meest krasse bewoordingen roept hij in dagorders zijn gedemoraliseerde officieren en soldaten tot hun plicht; in enkele welgekozen zinnen weet hij hun eergevoel en hun vaderlandsliefde op te wekken. PILSUDSKI is in persoon bij de troepen, die de beslissing zullen brengen. Hij voert hun praestaties tot het hoogste peil op en weet zijn medewerkers, die hem min of meer als een dilettant beschouwen, te overtuigen van de practische uitvoerbaarheid van zijn plan.

Het was, zooals de generaal WEYGAND in Augustus 1920 aan den correspondent van een Parijsch blad verzekerde, een Poolsch plan en een Poolsche overwinning.

Dat bij de uitvoering van dat plan de voorlichting van den Franschen generaal een onmisbare steun is geweest, is duidelijk.

Maar voor alles dankten de Poolsche legers hun overwinning aan de omstandigheid, dat aan hun hoofd een man stond, die niet alleen de Napoleontische oorlogvoering bestudeerd had, maar die ook opgewassen was voor de taak, om op een oogenblik van algemeene depressie zijn wil om te overwinnen op de massa's over te planten.

Schets van het Operatietooneel

Afweer van vechtwagens

(een nieuw systeem).

DOOR

J. VISSER,

Kapitein der Infanterie.

In het Meinummer 1931 van „De Militaire Spectator” verscheen van mijn hand een artikel, waarin werden besproken de twee systemen tot afweer van vechtwagens door gebruik te maken van handgranaatpakketten.

Volgens algemeen gangbare meening is de hoeveelheid van 1 kg springstof dezer handgranaatpakketten voldoende, om, mits tot springen gebracht onder een rupsband van een lichten of middelbaren vechtwagen, dezen band te vernielen en daardoor den vechtwagen buiten gevecht te stellen.

Intusschen hebben de Engelschen, zoowel als de Franschen, de laatste jaren een nieuw type van een zwaren vechtwagen ingevoerd, welke sterke pantsering bezit.

Waar voorheen modern anti-tankgeschut de pantsering van vechtwagens kon doorboren, is zulks thans bij deze nieuwe typen bezwaarlijk het geval.

De gegevens van het nieuwe Fransche type, de nieuwe „Char 2 C.”, zijn de volgende:

Gewicht:	74 ton;
Lengte:	12 m;
Kettingbreedte:	70 cm;
Bewapening:	aan de voorzijde een 155 mm kanon, aan de achterzijde een 75 mm kanon, bovendien ten minste 4 mitrailleurs;
Pantsering:	voorzijde 55 mm, terzijde 30 mm, toren van voren 40—45 mm;
Snelheid:	maximum 12 km per uur.

Is voorzien van voren en van achteren van stroboscoop voor waarneming.

Volgens in Engeland met een nieuwen zwaren vechtwagen gehouden proeven zou een lading van 2.25 kg goede springstof noodig zijn om de ketting te vernielen.

Opvallend is de sterke verzwaring van de pantsering, waartegen infanteriegeschut niet veel uitwerking zal hebben.

Zoo doorboort bijv. de 47 mm Vickers op 300 m tot 30 mm pantser, de 20 mm Oerlikon op 50 m tot 37 mm.

Majoor HARBERTS stelde in Krijgswetenschap 1930 „De huidige stand van het vraagstuk van het infanteriegeschut” als eisch 30 mm hard

pantser te doorboren op 500 m afstand bij loodrecht treffen, hetgeen reeds als zware eisch mag gelden.

De nieuwe 2 C tank wordt door de Franschen dan ook beschouwd als bestand zelfs tegen het vuur van veldgeschut, terwijl wijlen HEIGL, de specialist op het gebied van tankafweer, verklaarde dat deze opvatting juist is en deze tank uiterst moeilijk te bevechten zal zijn. De eenige actieve afweer, behalve het bevuren van de kijkspleten, zou zijn den vechtwagen van op zij of in den rug te bestoken.

Om deze zware vechtwagens te kunnen vernietigen, denken wij aan het aanbrengen van tankmijnen. Deze hebben echter groote nadeelen; HEIGL, 1930, blz. 347, zegt: „Deze methode is onvruchtbaar, want zij vereischt een groot aantal mijnen, zelfs om een klein vak te versperren. Afgezien hiervan is het de vraag, of niet bij de explosie van één mijn alle mijnen tot springen zullen worden gebracht, waardoor het kostbare materieel voor niets de lucht ingaat”.

Bovendien hebben mijnenvelden het groote nadeel, dat zij zeer veel arbeid vereischen en moeilijk te maskeeren zijn tegen waarneming uit de lucht.

Mijn gedachten gaan daarom naar een ander systeem, waarbij een vergelijking te treffen is met de bestrijding van slagschepen ter zee. Deze moeten bestookt worden door zwaar geschut, aangezien hun pantsering tegen schoten van licht en middelbaar geschut bestand is. Maar hiernaast staat de torpedo, welke het slagschip onder de waterlijn treft.

Ook tanks kunnen getorpedeerd worden door onzen aanval te richten tegen hun zwakke plek, den rupsband. De vooruitgang der techniek zal het misschien mogelijk maken het pantser van de tanks nog verder te verzwaren, waartegen infanterieggeschut nog meer machteloos zal staan. De rupsband zal echter blijven bestaan uit een van schakels voorziene ketting en dus zijn zwakke plekken behouden. In het Mei-artikel noemde ik dezen band dan ook de achillespees van den vechtwagen.

Ik kom thans tot de methode VISSER:

Het front eener verdedigende stelling wordt verdeeld in vakken van ten hoogste 50 m breed. In elk vak, waar vechtwagens verwacht kunnen worden, wordt een tankafweerpost van 1 tot 2 man geplaatst (P in fig. I), die zijn vak bewaakt.

Op een of meer afstanden vóór de frontlijn wordt een beweegbare mijn geplaatst, aan welken aan beide zijden een dunne ijzer- of koperdraad wordt bevestigd. Hiervoor is goed te gebruiken de z.g. waschlijndraad, een gevlochten draad, welke op elke boerderij te krijgen is en waaraan de boerin haar wasch ophangt. Voor mijn kan gebruikt worden een cacao- of andere ronde bus, waarvan de beide einden bol- of peervormig zijn afgesloten. In de bus wordt een lading van 2—3 kg trotyl aangebracht, welke voldoende is om den sterksten rupsband te vernielen. Blijkens gehouden proeven kon zoo'n bus, zelfs van 6 kg gewicht, gemakkelijk door alle soorten terrein bewogen worden, terwijl deze mijn dus zeker niet kostbaar behoeft te zijn.

De ijzerdraad loopt langs 2 piketten of boomstammen A en B door een katrolletje of schroefoog en komt uit bij post P.

Wanneer in het vak een vechtwagen nadert, zorgt de post, door trekken aan den draad, den mijn voor het midden van den rupsband te krijgen. Door het gewicht van den vechtwagen wordt de mijn ingedrukt en de pereuteur in werking gesteld, die het slagpijpje en daarmee den mijn tot springen brengt.

Bij gehouden proeven met den Renault-tank gelukte het aldus 2 van de 3 malen den mijn onder den rupsband te krijgen; de derde maal ontging de rupsband op zeer korten afstand het mijngevaar, dat zijn bestaan bedreigde. Trouwens deze proef werd genomen onder omstandigheden, welke voor den tankvoerder uiterst gunstig waren en welke op het slagveld niet zullen voorkomen. De tankvoerder had tevoren nauwkeurig kunnen bekijken, waar de draden, die, in tegenstelling met de werkelijkheid, nieuw en glanzend waren, lagen. Hij kon hun plaatsen vastleggen in verband met zijdelings opgestelde vlaggen en wist dus waar de gevaarlijke plaatsen waren. In den strijd, waarbij hij zelf beschoten wordt door allerlei projectielen, zal hij wel wat anders te doen hebben dan te kijken naar mogelijk in het terrein aanwezigen draad of gecamoufleerden mijn.

Waar de tank op de grens van een door een post te bewaken vak zou kunnen naderen, moeten deze vakken elkaar overlappen, als op de figuur is aangegeven. Voor elken post is op 3 afstanden het systeem toegepast; de post bewaakt dus 3 tankvallen.

Voordeelen van het systeem:

1e. Het is overal toe te passen. In ons voorbeeld is het uitgewerkt vóór de frontlijn van een hws., waarbij is rekening gehouden met het gebruik tegen zware vechtwagens. Vanzelf sprekend kan het systeem ook toegepast worden tegen lichte vechtwagens of pantserauto's, eventueel met verminderde springlading.

In Frankrijk is de verhouding van het aantal lichte tot het aantal zware vechtwagens ongeveer als 15 : 1 (plm. 4500 lichte en 300 zware).

Van den nieuwen lichten Franschen Renault-tank (ook ingevoerd o.a. in Joego-Slavië) Renault M 1927 volgen hier enkele gegevens:

Lengte:	4.41 m;
Breedte:	1.71 m;
Hoogte:	2.14 m;
Kettingbreedte:	32 cm;
Motor:	60 pk;
Bewapening:	een 75 mm kanon;
Bemannig:	2 man;
Pantsering:	aan de voorzijde en aan de zijkanten van de gevechtruimte 30 mm, langs machineruimte en achterzijde 20 mm;
Snelheid:	maximum 20 km per uur.

Opmerkelijk is ook hier de verzwaring van de pantsering, vergeleken met den ouden Renault-tank. Aan de voorzijde is de pantsering dusdanig, dat zij veiligheid geeft tegen 20 mm granaten boven 300 m. De rupsband (ketting) is zeer kwetsbaar. Mijnen en handgranaatpakketten van 1 kg springstof vernielen hem.

Ik denk me mijn systeem ook op zijn plaats bijv. bij het uitbreken van een oorlog aan de grenzen. Alsdan bestaat de mogelijkheid, ik zou zeggen zekerheid, dat pantser- en lichte vechtwagens de grens overschrijden, om het land zoo diep mogelijk binnen te dringen, teneinde de mobilisatie en concentratie van het leger in de war te brengen. De grensdetachementen kunnen volgens dit systeem op de plaatsen, waar zoo'n inval verwacht kan worden, het terrein afsluiten. Ook staf- en andere kwartieren, waartegen zoo'n aanval mogelijk zou kunnen zijn, kunnen de toegangen aldus afsluiten.

2e. Men heeft weinig mijnen noodig om een vak af te sluiten, in tegenstelling met een mijnenveld. Mijnenvelden leveren bovendien groot gevaar voor de eigen partij op en belemmeren een tegenoffensief. Een voorbeeld hiervan geeft het Engelsche mijnenveld bij Cambrai — St. Quentin in Maart 1918. Twaalf Amerikaansche tanks deden een aanval over dit mijnenveld, welks bestaan vergeten was. Van deze 12 vlogen binnen enkele minuten 7 in de lucht, welke geheel vernield werden. Het mijnenveld bestond uit rijen ingegraven mijnen, welke 12 kg springstof bevatten.

De enkele beweegbare mijn, volgens mijn systeem in elk vak, kan opgesteld worden onder een kleine afdekking, waardoor gevaar voor eigen troepen uitgesloten is.

3e. De post kan zijn taak verrichten gedekt in een loopgraaf, zoo noodig kijkend door een kijksleuf, dan wel vanuit een huis of andere dekking.

4e. Het systeem is voor den naderenden vijand onzichtbaar, als men z.n. de piketten camoufleert overeenkomstig het terrein en den ijzerdraad niet blinkend laat, doch een dofbruine of groene kleur geeft.

5e. De eventueel plaats hebbende voorbereidende beschieting zal den mijn niet tot springen brengen, tenzij een vijandelijk projectiel ontploft in de onmiddellijke nabijheid daarvan (sympatische ontsteking), aangezien trotyl voor treffen van kogels of scherven ongevoelig is. Bij een mijnenveld is de kans van springen door het aanwezig zijn van een groot aantal mijnen op een beperkt gebied uit den aard der zaak veel grooter.

Wel zou de mogelijkheid niet uitgesloten zijn, dat de draad werd stukgeschoten. Deze, bestaande uit meergenoemden gevlochten waschlijndraad, is in zeer korten tijd weder te lassen.

Ten slotte kan het systeem ook toegepast worden met gebruik van handgranaatpakketten van plm. 1 kg springstof. Ook deze kunnen op de bekende wijze door het terrein worden getrokken. Echter is hier de zaak ingewikkelder, daar plm. 3½ seconde, voordat de rupsband

1 : 100.000

fig. I.

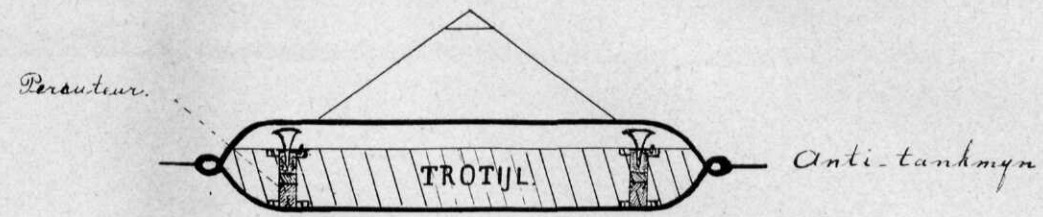
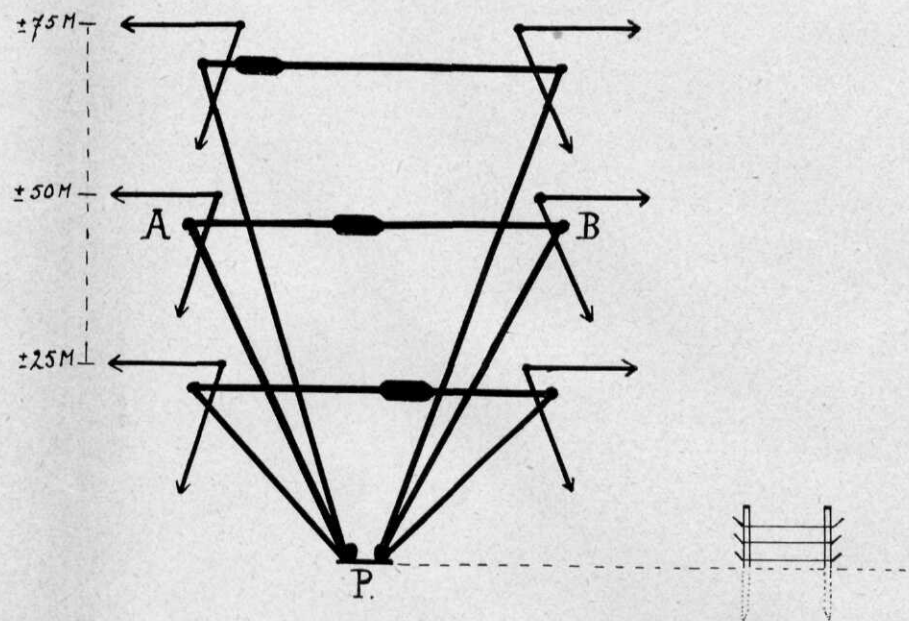
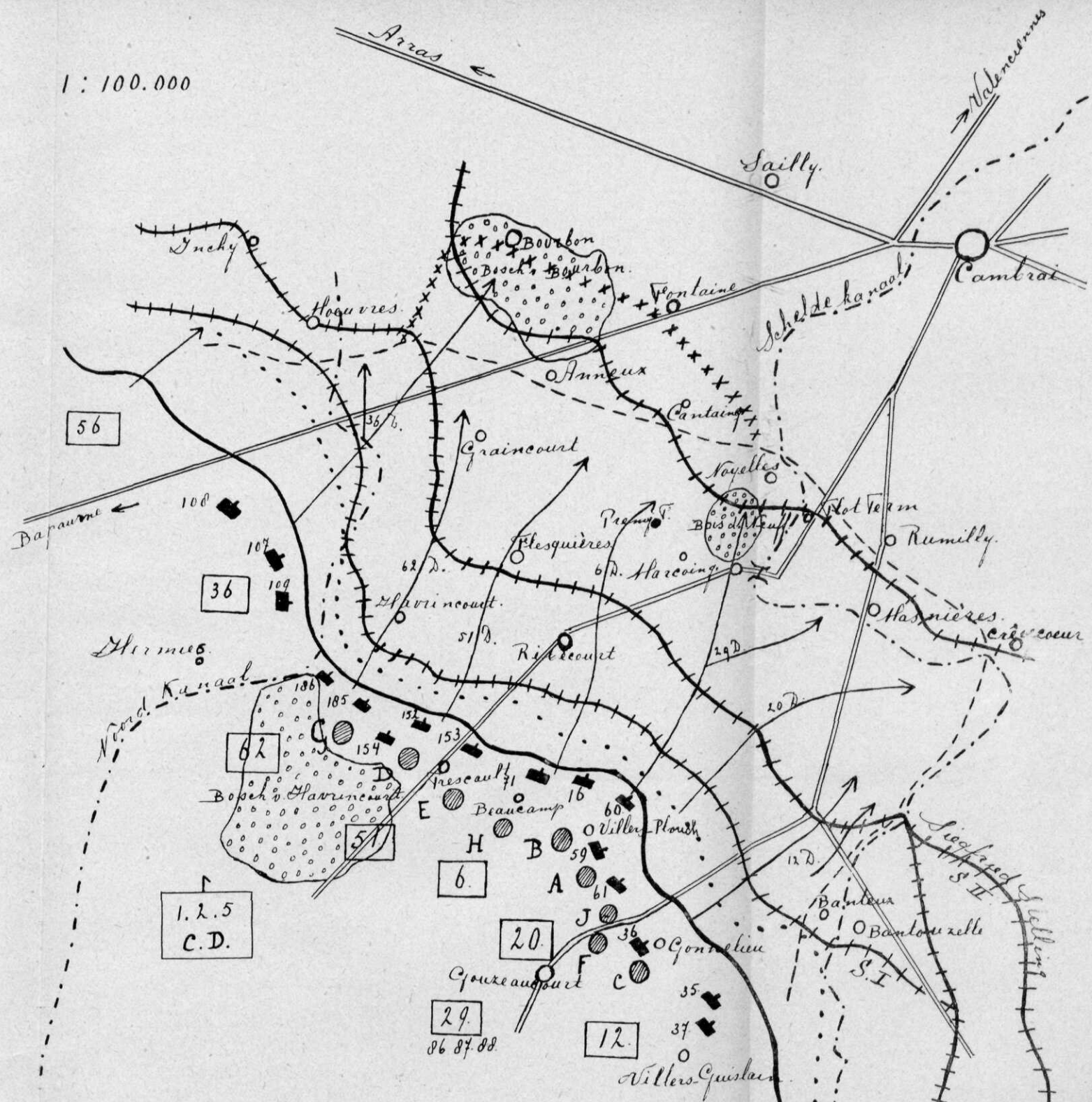
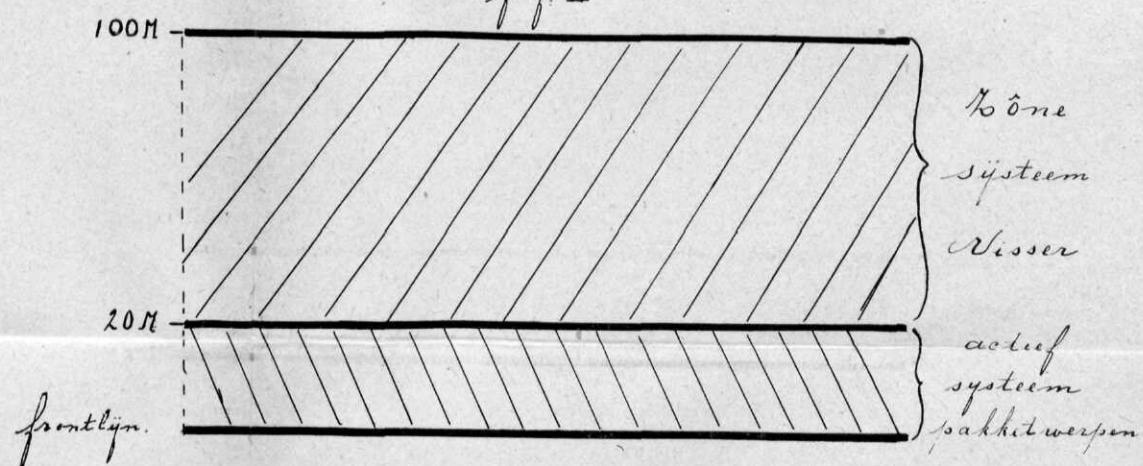

fig. II

Verklaring der teekens

- Engelse stelling
- - - - - led op 20 Nov. stonds
- xxxxxxx Uiterstely n door Engelsen bereikt 20/27 November
- +++++ Duitse stelling
- Vooruitgeschoven led
- - - - - Kanaal
- Wegen
- Infanterie divisie
- ed brigade
- Tank bataljon.

op het pakket is gekomen, aan een aftrektouw moet zijn getrokken, teneinde de ontstekingsinrichting in werking te stellen.

Men kan trachten deze methode meer bedrijfszeker te maken :

a. Door het slagpijpje nr. 6 (vertraagde werking) te vervangen door een slagpijpje nr. 1, waardoor na plm. $1\frac{1}{2}$ sec de ontploffing volgt.

b. Door bij het pakket te voegen een blokje pikrinezuur of trotyl van 200 gram, zooals bij ons leger in gebruik zijn, en een percuteur te laten werken op het daarbij behoorende slagpijpje. De ontploffing geschiedt dan onmiddellijk. Het aftrektouw vervalt dus.

Op de munitie- en gereedschapswagens der compagnieën zou dan een aantal blokjes kunnen worden medegenomen.

c. Door desnoods alleen voornoemde blokjes te gebruiken.

d. Door het gebruik van schokhandgranaten te beproeven.

e. Door in het algemeen dus aan het handgranaatpakket toe te voegen een of andere springstof, welke door middel van een ontstekingsinrichting tengevolge van den druk van den rupsband tot springen wordt gebracht.

Velen onzer infanteristen hebben, dank zij hunne detachering bij de stormscholen, practische ervaring met springstoffen opgedaan en staan dus niet vreemd tegenover deze materie.

Intusschen geef ik gaarne toe, dat het hier in algemeene trekken ontwikkelde systeem niet de zekerheid geeft, dat bij een aanval van vechtwagens deze alle voor de frontlijn zullen worden tegengehouden. Doch dit is evenmin het geval bij gebruik van het meest moderne anti-tankgeschut. Hierbij kan de bediening buiten gevecht gesteld worden of er niet in slagen het doel te treffen, of wel het pantser kan niet te doorboren zijn.

Door toepassing van het systeem in vereeniging met de actieve wijze van pakketwerpen en het bevuren van de tanks met infanterie-, e.g. veldgeschut en met mitrailleurs en geweren, gebruik van vlammenwerpers, enz. wordt in ieder geval den naderenden vechtwagen een warme ontvangst bereid (zie fig. II).

Onze infanterie moet met eigen middelen haar terrein weten te verdedigen en hierbij slechts bij uitzondering de hulp van technische troepen behoeven in te roepen.

Gegevens vreemde legers. (December 1931.)

BELGIË. I.

Kadervorming bij de luchtvaart.

Het „*cadre de réserve*”, dat dienst doet bij de luchtvaart, wordt gerekruteerd òf uit de dienstplichtigen, òf uit het actief dienend kader van de luchtvaart.

A. *Kader, gerekruteerd uit dienstplichtigen.*

Dit kader omvat:

a. „Candidats gradés de réserve” (varend personeel) bij de luchtvaart (waarnemers, bommenwerpers, vliegers).

b. „Candidats gradés de réserve” (niet-varend personeel) bij de luchtvaart (technici).

c. „Candidats gradés de réserve” van andere wapens, dienstdoende bij den kabelballondienst.

Rekruteering.

Alle dienstplichtigen, die voldoen aan de wetenschappelijke vereischten en hun militairen dienst willen vervullen bij de luchtvaart door het volgen van speciale cursussen (hierna genoemd), moeten daartoe hun wensch te kennen geven aan den commandant van het rekruteeringsbureau op het oogenblik, dat zij voor dezen moeten verschijnen.

Als „candidat gradé pilote” kunnen slechts worden aangewezen de jongelieden, die, behalve dat ze voldoen aan algemeene eischen, houder zijn van het brevet van „pilote d'avion de tourisme”.

Als „candidat gradé technicien” worden slechts zij toegelaten, die het diploma hebben van luchtvaartkundig ingenieur, afgegeven door een universiteit.

Inlijving.

De toegelaten kandidaten worden als volgt ingelijfd:

de „*élèves gradés observateurs*” bij het 1ste Regiment Luchtvaart;

de „*élèves gradés bombardiers et pilotes*” bij het 2e Regiment Luchtvaart;

de „*élèves gradés techniciens*” bij fabrieken en werkplaatsen der luchtvaart;

de „*élèves gradés aérosters*” bij het 8ste Regiment Infanterie.

Oproeping onder de wapenen:

± 31 Juli voor de „candidats gradés pilotes”;

± 16 Augustus voor de „candidats gradés” van de andere categorieën.

Duur van den dienstitijd.

De dienstitijd duurt 14 maanden voor alle „candidats gradés de réserve”. Aangezien echter het onderricht aan de „candidats gradés pilotes” in totaal 15 maanden duurt, moeten deze laatsten bij in dienst

treiding een verbintenis aangaan voor 6 maanden, aansluitend aan hun diensttijd, echter met bepaling, dat zij een vervroegd ontslag uit den dienst kunnen vragen, zoodra zij het geheele onderricht voor vlieger hebben gevolgd.

Het onderricht.

De commandanten van de luchtvaartschool en andere luchtvaart-inrichtingen wijzen officieren en onderofficieren aan, die in 't bijzonder met de vorming van de kandidaten zijn belast. Dit kader kan niet worden onttrokken aan het onderricht dan door den minister. Overigens wordt er naar gestreefd, dit kader voor eenige achtereenvolgende jaren in deze functie te handhaven.

Bij hun in dienst treding worden de dienstplichtigen onder den titel van „candidat gradé de réserve” geplaatst bij de luchtvaartschool te Evere, behalve de leerling-vliegers, die naar de vliegschool te Wevelghem gaan. Ook de „candidats gradés de réserve d'aérostation”, hoewel ingelijfd bij het 8ste Regiment Infanterie, gaan naar de luchtvaartschool te Evere. Er wordt naar verhouding weinig tijd besteed aan de studie van de verplichtingen in vreedstijd, doch het onderricht heeft in 't bijzonder de oorlogsfuncties tot doel, waarbij de moreele vorming als belangrijkste factor steeds in 't oog moet worden gehouden. Allen ontvangen het onderricht voor „sergeant de réserve”.

De verdeeling van den diensttijd van 14 maanden is voor *waarnemers, bommenwerpers, technici en personeel*, ingedeeld bij den *kabelballondienst*, als volgt:

1e periode (3 maanden) bij de luchtvaartschool.

De leerlingen ontvangen het onderricht voor den soldaat en worden ingeleid in hun functie van kader. Zij doen enkele vluchten, z.g. „vols d'acclimatation” (uitgezonderd het personeel van den kabelballondienst). Aan het einde van de tweede maand worden zij, die zulks door bekwaamheid en gedrag verdienen, gelijkgesteld met den rang van korporaal en toegelaten tot het varend personeel van hun categorie (behalve de technici en het personeel van den kabelballondienst).

2e periode (6 maanden).

De waarnemers en bommenwerpers brengen dezen tijd door aan de luchtvaartschool, het personeel van den kabelballondienst bij de betreffende afdelingen en de technici bij de onderscheidene fabrieken of werkplaatsen. Het onderwijs is zoodanig ingericht, dat de kandidaten aan het einde van deze periode op de hoogte zijn van hun functie te velde als sergeant. De waarnemers en bommenwerpers ontvangen bovendien onderricht in de behandeling van draadlooze installatiën en maken een detachering mede bij de verbindingstroepen te Vilvoorde. De aspirant-waarnemers en ballonschippers nemen deel aan eenige vluchten in het vliegtuig of in den ballon en ontvangen het verdere onderricht als waarnemer. De technici worden, na het algemeen onder-

richt op luchtvaartgebied, op de hoogte gebracht van het luchtvaartmaterieel en van het onderhoud daarvan; voorts worden zij ingeleid in hun functie van technicus bij de luchtvaartwerkplaatsen, enz. Aan het einde van de tweede periode leggen de kandidaten examen af voor sergeant; dit examen is vóór alles practisch.

3e periode (5 maanden).

Voor de C(andidats) S(ous) L(ieutenants) de R(éserve)-technici wordt het onderricht voortgezet bij de werkplaatsen en fabrieken, voor de C.S.L.R. van den kabelballondienst bij de betreffende afdeeling. De C.S.L.R.-waarnemers en -bommenwerpers blijven aanvankelijk bij de luchtvaartschool; zij worden vervolgens ingedeeld bij een escadrille.

Op het tijdstip, waarop de kandidaten de luchtvaartschool verlaten, doet de commandant van die school aan de betrokken korpscommandanten een beoordeelingsrapport toekomen.

De C.S.L.R. ontvangen bij een escadrille het onderricht voor hun bijzondere functies. Zij nemen voorts deel aan kaderoefeningen en zijn aanwezig bij de voordrachten voor officieren, indien de korpscommandant zulks nuttig oordeelt.

De leerlingen van het varend personeel nemen deel aan een schietoefening in het kamp bij Elsenborn, de waarnemers aan de manoeuvres in het kamp van Beverloo en aan de schietoefeningen en bombardementsoefeningen van hun luchtvaartregiment.

Voor de *vliegers* gelden eveneens drie instructie-periodes (samen 15 maanden):

1e periode (9 maanden).

Zij worden dadelijk na hun aankomst bij de vliegschool ingedeeld als leerling bij het varend personeel. Zij ontvangen het onderricht voor militair vlieger en voor de opeenvolgende rangen. Zij behalen achtereenvolgens het elementaire brevet en het militaire brevet. Aan het einde van de tweede maand worden zij korporaal; aan het einde van de eerste periode leggen zij het examen af voor sergeant (alsdan tevens voor het militaire brevet). Bij gunstigen uitslag worden zij tot sergeant *benoemd*.

2e periode (3 maanden).

De C.S.L.R.-*vliegers* worden ingedeeld bij het 2e Regiment Luchtvaart, waar het onderricht voor militair vlieger wordt voortgezet. Zij nemen deel aan theorieën en voordrachten voor de officieren, naargelang de korpscommandant zulks wenschelijk of nuttig acht.

3e periode (3 maanden).

De C.S.L.R.-*vliegers* worden ingedeeld bij de luchtvaartschool om daar het uiteindelijke onderricht voor tweede-luitenant bij de luchtvaart te ontvangen.

Examen.

Gedurende de maand, welke voorafgaat aan hun vertrek met onbepaald verlof, moeten de C.S.L.R. examen afleggen voor de geschiktheid van reserve tweede-luitenant; dit examen is in hoofdzaak praktisch.

Voor zoover de C.S.L.R. nog niet tot sergeant zijn benoemd, ontvangen zij dezen rang op het oogenblik, waarop zij met groot verlof vertrekken. Alsdan spreekt de korpscommandant zich uit over hun geschiktheid als „candidat sous-lieutenant de réserve”. Zij, die geschikt zijn, dragen op den linker mouw een „Belgische Leeuw” in goud geborduurd.

Herhalingsoefeningen.

Alle „Candidats gradés de réserve” moeten deelnemen aan één herhalingsoefening van 6 weken en twee herhalingsoefeningen van 8 dagen. Deze laatste kunnen evenwel aaneensluitend worden verricht. Gedurende de periode van 6 weken overtuigen de korpscommandanten zich er van, dat de geschiktheid als „candidat sous-lieutenant” is blijven bestaan.

Bevordering tot tweede-luitenant.

Jaarlijks doet het Departement weten, hoeveel C.S.L.R. per regiment kunnen worden voorgedragen voor bevordering tot tweede-luitenant.

De bevordering heeft in beginsel plaats aan het begin van het 4e jaar na in dienst treding.

De C.S.L.R., die op 1 Januari van het 4e jaar na in dienst treding nog geen herhalingsoefeningen hebben verricht, worden in vredestand niet voorgedragen voor benoeming tot tweede-luitenant, doch komen te behoren tot de categorie „niet-varend reserve personeel”.

Niet voldoen aan de gestelde eischen.

De „candidat gradé de réserve”, die als adspirant-vlieger aan het einde van de tweede maand niet voldoet aan de eischen voor korporaal, dient zijn tijd in een escadrille als dienstplichtige bij het niet-varend personeel; eveneens als korporaal degene, die niet slaagt voor sergeant.

De sergeant-C.S.L.R. (met uitzondering van den vlieger), die niet voldoet aan het examen voor tweede-luitenant, blijft behoren tot de „candidats sous-officiers de réserve (C.S.O.R.) van het niet-varend personeel. De niet geslaagde C.S.L.R.-vliegers komen te behoren tot de categorie „sous-officiers pilotes de réserve”.

B. *Kader, gerekruteerd uit het beroepspersoneel.*

Ieder jaar wordt een zeker aantal onderofficieren-vliegers toegelaten tot een cursus ter voorbereiding tot het examen van „sous-lieutenant de réserve d'aéronautique”.

Deze cursus wordt gehouden bij de luchtvaartschool, begint op den 1sten December en duurt zeven maanden. Het programma is gelijk aan dat voor de opleiding tot waarnemer.

Na verloop van 3 maanden heeft er een examen plaats, waarvan het doel is slechts die leerlingen te behouden, die geschikt zijn. Zij, die een lager cijfer hebben behaald dan een zeker gemiddeld, evenals zij, die uit een oogpunt van moreel of karakter ongeschikt zijn, worden van den cursus ontheven en naar hun oorspronkelijke escadrille teruggezonden.

Na afloop van den cursus wordt een examen afgelegd. De leerlingen, die niet geslaagd zijn, gaan naar hun escadrille terug. De geslaagden krijgen den rang van „candidat sous-lieutenant de réserve aviateur” en dragen als zoodanig een „Belgische Leeuw” in wit metaal op den linker mouw. Zij worden daarna opgenomen in een „groupe d’aviation” naar hun keuze, alwaar gedurende 3 maanden hun opleiding voor de functie van tweede-luitenant wordt voltooid. Zij nemen daartoe in ruime mate deel aan de practische oefeningen van hun onderdeel, aan oefeningen op de kaart, aan de theorieën en voordrachten voor onder-officieren en aan bepaalde voordrachten voor officieren.

Eerst in den loop van de derde maand van den dienst in een „groupe d’aviation” wordt echter een voorstel te hunnen aanzien gedaan voor *definitieve gelijkstelling* met „candidat sous-lieutenant de réserve”, waarna zij den „Belgische Leeuw” in goud geborduurd dragen.

Nadat zij met onbepaald verlof zijn gezonden, kunnen zij, indien de geschiktheid is gebleken, worden benoemd tot reserve tweede-luitenant.

Ten aanzien van het *beroepskader* voor de luchtvaart bepaalt een Besluit van 26 September 1930 het volgende:

De officieren van de luchtvaart worden gerekruteerd:

1°. Uit de luitenants van de verschillende wapens, enz., die minder dan 5 jaren dienst als officier hebben.

2°. Uit de onderofficieren van het varend personeel der luchtvaart.

De officieren van de eerste categorie worden in het wapen der luchtvaart gehandhaafd, wanneer zij in de eerstvolgende 5 jaren na hun plaatsing daarbij het brevet verkrijgen voor waarnemer en militair vlieger.

De kandidaten van de tweede categorie kunnen, wanneer zij overigens voldoen aan bepaalde eischen, benoemd worden tot „sous-lieutenant”, nadat zij het brevet voor waarnemer en militair vlieger hebben verworven.

Als overgangsmaatregel kunnen de officieren van andere wapens, die thans bij de luchtvaart werkzaam zijn, daarbij worden overgeplaatst, op voorwaarde dat zij eveneens binnen 5 jaar bovengenoemde brevets verwerven.

De officieren van de luchtvaart, voortgekomen uit een ander wapen, die in den loop der jaren blijf geven in hun rang niet geschikt te zijn voor dit wapen, kunnen naar hun oorspronkelijk wapen worden teruggeplaatst in den door hen verkregen rang.

Ter aanvulling van gegevens vreemde legers van Januari 1931 nog het volgende:

Indien een officier van de luchtvaart, voortgekomen uit een ander wapen, voor een hooger rang in aanmerking zou komen, wordt hij „*commissionné à ce grade*” (d.w.z. hij verricht alleen de *functie* van den hooger rang), indien hij bij zijn oorspronkelijk wapen nog niet zou zijn benoemd. De *benoeming* volgt eerst, wanneer hij ook bij bedoeld wapen zou zijn benoemd.

Het officierskader bij de luchtvaart omvat:

1 generaal, 5 kolonels, 5 luitenant-kolonels, 16 majoors, 55 kapiteins, 88 luitenants.

Begrooting Landsverdediging 1932.

Gewone begrooting.

Het totaal van de *gewone begrooting* van het Ministerie van Landsverdediging voor het dienstjaar 1932 bedraagt 1.056.942.952,— fr. (= ± f 73.986.000,—), en wel 993.576.648,— fr. voor gewone uitgaven en 63.366.304,— fr. voor buitengewone uitgaven. De begrooting voor 1931 beliep 1.205.579.904,— fr. (= ± f 84.390.000,—), zoodat een vermindering van bijna 10½ miljoen gulden valt te constateeren.

Van de onder „gewone uitgaven” voorkomende bedragen noemen we, als de meest belangrijke (met — ter vergelijking — de begrootingsbedragen voor 1931):

	1931	1932
Tractementen, jaarwedden en soldijen	558.176.694,— fr.	581.896.868,— fr.
Luchtvaart	63.740.000,— „	50.072.800,— „
Bewapening, trein en paardentuig	127.772.400,— „	114.047.000,— „
Voeding troep; fourage	92.500.000,— „	80.500.000,— „
Uitrusting troep	59.511.100,— „	30.362.400,— „

Onder de „uitzonderlijke uitgaven” treft men aan:

	1931	1932
Aanvulling infanteriegeschut, zware artillerie, luchtdoelartillerie, enz.	30.050.000,— fr.	19.814.000,— fr.
Aanschaffen en vervaardigen van gasafweermaterieel	12.000.000,— „	4.500.000,— „
Aanvulling infanterie- en artillerie-munitie-voorraad	31.550.000,— „	21.539.000,— „
Aanvulling draagbare wapenen en automatische wapenen	24.400.000,— „	4.357.000,— „

Aangezien op de begrooting „uitzonderlijke uitgaven” bepaalde posten voor 1932 geheel ontbreken (o.a. luchtvaart 1931: 30 miljoen fr.), is deze in totaal rond 100 miljoen franes lager dan het vorige jaar.

Buitengewone begrooting.

Op de begrooting der „*buitengewone ontvangsten en uitgaven*” voor het dienstjaar 1932 komt, voor wat betreft het Ministerie van Landsverdediging, een bedrag voor van slechts 18.711.000,— fr. (voor 1931 was dit bedrag 306.900.000,— fr. in verband met de verdediging van de Oostgrens, enz.; in gegevens vreemde legers van November 1931 werd aangegeven, dat wegens bezuinigingsmaatregelen op de begrooting 1932 geen nieuwe gelden daarvoor werden uitgetrokken).

Als voornaamste posten, die deel uitmaken van bovengenoemd bedrag van 18.711.000,— fr., gelden:

Verbetering vliegveld Wevelghem, aanleggen van een noodlandingsterrein	1.000.000,— fr.
Dienst voor gasafweer. Nieuwe inrichtingen en verbetering van bestaande	250.000,— „
Aanleggen munitiedepots	1.900.000,— „
Materieel en munitie voor veld-artillerie, anti-tankkanonnen en luchtdoelartillerie	6.600.000,— „
Aanvulling van luistertoestellen, optisch materieel, zoeklichtbatterijen, enz.	2.500.000,— „

FRANKRIJK XXXV.

In de gegevens vreemde legers van November 1931 zijn, door vergissing bij de toezending van bronnen uit het buitenland, enkele onjuiste mededeelingen gedaan ten aanzien van de oorlogsorganisatie lichte troepen.

De samenstelling van de *cavaleriedivisie* moet als volgt luiden:

Het Hoofdkwartier;

2 cavaleriebrigades, elk van 2 regimenten;

1 regiment „*dragons portés*” van 3 bataljons, elk bataljon bestaande uit den staf, het commandopeloton en 4 eskadrons (waarvan 1 mitrailleur-eskadron)¹⁾;

1 regiment rijdende artillerie van 2 afdelingen van 3 batterijen (75 mm);

1 „*groupe*” pantserwagens van 3 eskadrons;

1 compagnie sapeurs-cyclistes;

1 detachement verbindingstroepen;

1 pontonafdeeling;

1 sectie munitietrein voor draagbare wapenen.

Voorts nog „*services généraux*” t.a.v. de artillerie, genie, intendance, enz.

Bij het corps d'armée is aan de verkenningsafdeeling nog toegevoegd een eskadron, bestaande uit een peloton mitrailleurs en een „*peloton d'engins*”.

¹⁾ De proeven met de *dragons portés* worden nog steeds voortgezet. Wijziging in de samenstelling en toebedeeling is geenszins uitgesloten.

Inhoud Tijdschriften (N. O. I.)

Ind. Mil. Tijdschrift, *Juli 1931.*

Kapitein MANTEL geeft als eerste bijdrage in dit nummer een zeer belangwekkende, met schetskaartjes toegelichte beschrijving van den „Militaire(n) Bijstand na de Merapiramp”, een artikel, waaruit wel zeer duidelijk blijkt, hoe lofwaardig de voor de steunverleening aangewezen troepen hier zijn opgetreden en, in het algemeen, van hoe onschatbare waarde de organen der weermacht zijn om de gevolgen van een dergelijke natuurramp van grooten omvang tot zoo klein mogelijke proporties terug te brengen.

Luitenant NUGTEREN volgt met een vergelijking tusschen de oude en de nieuwe „Rechtspleging bij de Landmacht”, welke laatste, hoewel zij reeds in 1921 voor Ned. Indië is vastgesteld, daar nog steeds niet is ingevoerd. Het schijnt echter, dat thans de invoering binnen afzienbaren tijd mag worden tegemoet gezien.

Luitenant CROESE geeft „Eenige beschouwingen over het richten met snelvuurgeschut, indien het richtkijkervlak helt”.

Op verzoek van *het D. v. O.* zijn vervolgens opgenomen de Nota's van de legerleiding betreffende de in 1928, 1929 en 1930 gehouden oefeningen.

Kapiteins VAN DIJKEN en TEERINK vervolgen hun toegepaste studie betreffende de tactiek en bevelvoering in klein verband; zij bespreken thans in het bijzonder de voorposten.

Tijdschriftoverzichten besluiten het nummer.

S.

Ind. Mil. Tijdschrift, *Augustus 1931.*

Off. v. Gez. 1e kl. SCHLJVESCHUURDER opent het nummer met een belangwekkende studie: „Enkele nieuwere psychologische begrippen in verband met militaire opvoeding”, een onderwerp, dat zeer zeker volle belangstelling verdient.

Luitenant VAN DEN HEUVEL neemt de luchtstrijdkrachten voor Tarakan en Balikpapan in beschouwing. S. is het niet eens met het door kapitein-vliegenier KENGEN in het I. M. T. 1931 No. 3 verdedigde denkbeeld om daarvoor uitsluitend moderne lichte bommenwerpers te bestemmen, doch bepleit een combinatie van jagers en lichte bommenwerpers.

Luitenant SANDBERG volgt met een beschouwing over „de Hoogere Krijgskundige vorming van officieren en detacheringen”. In het zeer lezenswaardig artikel neemt S. de aan de H. K. S. studie verbonden detacheringen bij de verschillende wapens en diensten onder de loupe en komt dan tot de conclusie, dat de bestaande regeling ingrijpende wijzigingen behoeft.

Kapitein MANTEL komt, naar aanleiding van het betoog van Overste

SLOTHOUBER in het Juni-nummer van het I. M. T., nog eens terug op de Tannenbergs-trijdvraag.

GEOS bepleit enkele desiderata betreffende gymnastiek, atletiek en sport bij de recrutenopleiding.

Luitenant-Vliegenier BOOGH geeft belangwekkende beschouwingen over een „Oefeningssysteem bij de Luchtvaartafdeeling”.

Kapiteins VAN DIJKEN en TEERINK vervolgen hun toegepaste studie; ook ditmaal bespreken zij de voorposten.

Boekbespreking en tijdschriftoverzichten besluiten het nummer.

S.

Boekbespreking.

De Verdediging van Friesland in 1672—1673, door W. E. VAN DAM VAN ISSELT, Gepensionneerd Luitenant-Generaal. Met 3 kaartjes. MARTINUS NIJHOFF. 's-Gravenhage, 1931. Prijs f 5,—.

Het moet den bestudeerder onzer krijgsgeschiedenis inderdaad verheugen, dat thans wederom een boek van de kundige hand van Luitenant-Generaal VAN DAM VAN ISSELT is verschenen. Goede wijn behoeft geen krans en de naam van den schrijver staat borg voor den inhoud.

Wij bevelen het boek aan. Het bevat een schat van gegevens voor allen, die belang stellen in Friesland's geschiedenis en bodem en voor hen, die van de staatkundige en militaire toestanden in de Republiek der Vereenigde Nederlanden op de hoogte willen zijn.

Ook voor den niet-militairen beoefenaar der geschiedenis is het boek belangwekkend. Het geeft een goeden blik op de verdeeldheid in de Republiek, het provincialisme, de slapheid der burgerlijke besturen, de tegenwerking der bevolking bij het inundeeren, de wrijving tusschen bevolking en troepen en het geringe verantwoordelijkheidsgevoel der meeste militaire chefs.

De vaardige pen van den schrijver geeft een zeer goed beeld van de dramatische omstandigheden, waaronder de verdediging van Friesland in 1672—1673 is gevoerd. Dat zelfs onder die omstandigheden de onderwaterzettingen een onoverkomelijke hindernis bleken, kan ons Nederlanders slechts vreugdevol stemmen.

Omtrent die onderwaterzettingen worden in den tekst en in Aantekening II beschouwingen gegeven, die ook voor de kennis van het huidige Friesland van belang zijn.

Wij zijn den Luitenant-Generaal VAN DAM VAN ISSELT dankbaar voor dit mooie werk en hopen slechts, dat de vaardige hand van dezen kenner-bij-uitstek van onze krijgsgeschiedenis ons nog vele malen met nieuwe pennevruchten zal verblijden.

W.

Österreich-Ungarns letzter Krieg 1914—1918. Herausgegeben vom österreichischen Bundesministerium für Heereswesen und vom Kriegsarchiv. Zweiter Band. 6. Lieferung. Wien, 1931. Verlag der militärwissenschaftlichen Mitteilungen.

Deze aflevering bevat het verloop van den Zomerveldtocht 1915 na den val van Lemberg tot de inneming van Brest-Litowsk (26 Mei—26 Augustus 1914), voor zoover Oostenrijk-Hongaarsche troepen hieraan aandeel hebben gehad. Evenals in de vorige afleveringen worden de besprekingen tusschen de legerleidingen der Centrale Mogendheden behandeld.

Voorts worden de 1e en 2e Isonzoslag en de zomeroperatiën in Kärnten en Tirol besproken.

Wederom maakt het voortreffelijke schetsenmaterieel een uitstekenden indruk.

Telkens treft bij het lezen het feit, dat fouten der legerleiding niet worden verbloemd. Zoo geeft het werk ruitelijk toe, dat men aan O.H. zijde de Pripetmoerassen beschouwde als terrein, dat voor optreden van strategische eenheden ongeschikt was. Even ruitelijk erkent het, dat deze veronderstelling onjuist bleek.

Ik teeken aan, dat deze onvoldoende kennis van den militair-aardrijkskundigen toestand van terreinen in de nabijheid der O.H. grens den Centralen dwong om de Russische stellingen tusschen Bug en Weichsel frontaal aan te vallen, waardoor de verliezen uiteraard stegen. Een klassiek voorbeeld om de beteekenis van militair-aardrijkskundige studie *op het terrein* aan te toonen, óók bij de bureu!

Thans is ook het tweede deel van dit Stafwerk voltooid; het statige boekdeel van 800 bladzijden omvat de operatiën tusschen 1 Januari en 1 September 1915.

Wij wachten met belangstelling het verschijnen van de volgende deelen af.

W.